

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

Nr. 12 . DECEMBER 1958

13. ARGANG

UDGIVET AF
**KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND**

SLAGELSE
Andels-Svineslagteri

Brødrene Hillers

SJÆLLANDS JERN- &
STALFORRETNING A/S
SLAGELSE

Skandinavisk
Dybtryk Service A/S

LINNESGADE 2
KØBENHAVN K.

Mejeriet
»STASSANO« A/S

SILKEBORG

RY
KONFEKTIONSFABRIK

RY

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.
(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bo-siddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Kasernen, Fredericia.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Søgårdsvej 26 A, Gentofte.

Seminarieforstander, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

FORSIDEN:

Sådan var den danske jul, som alle fanger i 1942, 43 og 44 længtes hjem til. Billedet er en passende baggrund for de beretninger, der bringes på de følgende sider om jul i fangenskab. Det kan også tjene til at klargøre forskellen mellem julen her og der.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10—15) Minerva 1336. Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes bogtrykkeri,
Rindsted.

INDHOLD:

	Side
Formandens julehilsen	179
Jul i Neuengamme	181
Hilsen fra Holland	183
Norsk hilsen	185
Gendarmernes juleaften	187
Politifolkenes jul	191
Juleaften i Odense arrest	193
Norsk hyldest	195
Alvorligt brud på Haager-konventionen	197
Montgomery	199
Prøjsen og vi andre	201
Nye bøger	207
Landsmøde	209
Smuk gave fra ex-fanger	211
Excellencen i TV	211
Nyt tysk tilbud	213
Dagbogsblade	215
Indholdsfortegnelse for 1958 ..	217

JULE hilsen

Formanden for Kammeraternes Hjælpefond, konsul Kaj V. Dahl sender fondens hilsen til alle kammeraterne.

Julen nærmer sig med stærke skridt. Dagene kortes stadig mere. Forrætningerne kappes om at piske stemningen op. Børnene er villige objekter, vi ældre, ak ja, vi ældre, desværre med tiden mere trevne.

Men lidt efter lidt påvirkes vi vel allesammen. Tankerne drager på langfart til julen derhjemme hos moder og fader engang, og for os, der oplevede de tyske koncentrationslejre, vel også til den fattigste jul, vi har oplevet, julen i 1944, da vi dog måske trods alt var julens kerne nærmere end nogensinde. Til os er der ingen tinsoldater, ingen Mecano-sæt, ingen mekanisk bil, men vi, der har delt oplevelserne i Tyskland, vi glæder os vel stort set blot over det, at vi lever, — at vi lever og er frie. Ud fra disse minder føler Kammeraternes Hjælpefond trang til at sende alle de gamle kammerater fra sammenholdets tid en varm og hjertelig hilsen, en hilsen til hver enkelt af jer personligt og en hilsen til dem, I holder af, — med ønsket om en glædelig jul og et godt og lykkeligt nytår.

Kaj Dahl.

DÆKKO

PRESENNING KOMPAGNI A/S

GLENTEVEJ 49-51 . KØBENHAVN NV . TELEFON ÆGIR 5051 - 5052 - 5053

AALBORG . AARHUS . ESBJERG . FREDERIKSHAVN . HERNING . HORSSENS . KALUNDBORG
KOLDING . NYKØBING F. . ODENSE . RANDERS . RINGSTED . RØNNE . SØNDERBORG . SKIVE

Skotøjsfabriken „DANA“

KLINGSEYVEJ 15 B — VANLØSE
DAMSØ 2362 — 2363

Scandinavian-American Nylon Hosiery A/S

NÆRUM

CARL RØNNEBERG

CIVILINGENIØR M. ING. F.

Jægersborg Alle 233

GENTOFTE

L. WESTERBY A/S

VESTERBROGADE 12 - 14 — KØBENHAVN V.

A/S MAGNETO

KØBENHAVN N.

C. Holst Andersen A/S

Specialfabrik for pladearbejde af enhver art.

HOLA

GLENTEVEJ 47 — KØBENHAVN NV.

C. 1661 — TAGA 1661 - 6033

AMAGER MØBELCENTRUM
Tlf. Am. 1741 — Asta 2341
Amager Boulevard 132 — Kbh. S.

**ZOOLOGISK HAVES
RESTAURANT**

Svend Petersen

Aut. VOLVO forh.

JAGTVEJ 155 — KBH. N. — ÆGIR 8501

JUL I NEUENGAMME

AF HALDOR HALD

Vi så skidtet og lugtede stanken, og vi var pakket som sild i en tønne. Vi så muselmændene. Vi så gummikniplerne og hørte deres slag. Sådan skriver chefen for Kirkens Korshær, pastor Haldor Hald, København. To dage forinden var en gruppe danskere ankommet fra Frøslev-lejren — og nu skulle man holde jul i Neuengamme.

Trøstesløst — uendelig trøstesløst var det. Kun to dage før havde vi levet i Frøslev i den juleforventning, som trods als herskede der. Vi troede så fuldt og fast, at det nok skulle blive jul, en festlig jul. Vi var i gode kammeraters lag, og vi stolede på, at vore landsmænd nok skulle finde en vej ind til os trods alle tyskerchikanerier. Røde Kors og den danske forvaltning især skulle nok finde på råd.

Og nu var vi i koncentrationslejr Neuengamme. Det var så nyt og så uhyggeligt. Endnu havde vi slet ikke fundet den måde, vi skulle tage det på. — Trøstesløst — uendeligt trøstesløst var det. Det var komplet umuligt at finde blot det mindste gran julestemning.

Vi så de døde blive slæbt ned fra køjerne og båret som ligegyldige byrder til krematorier. Vi så muselmændene. Vi så gummikniplerne og hørte deres slag, når de ramte en stakkels radmager fange. Vi så skidtet og lugtede stanken, og vi var pakket som sild i en tønne.

Ude på appelpladsen stod et juletræ med tændte lys. Det virkede næsten som en hån. Man kunne komme til at fryse ved at se på det. Juletræet, symbolet på julens lys og glæde, dens godhed og kærlighed, i disse omgivelser!!

Da var der én, der sagde: „Det er Dansk Røde Kors, der har sendt det“. Det var næsten, som om træet skiftede karakter. Så vidste vi, at det vidnede om landsmænds kærlighed; det var en varm og hjertelig hilsen fra det kære, forladte land, hvor nu

lysene snart ville skinne — inden døre. De gjorde, hvad de kunne.

Også en Røde Kors pakke blev der. Vi var sandelig ikke glemte. Tvivlede vi på det? Aldrig! Mange gange gik tankerne hjem. Nu skulle de snart samles om juletræet. Hvordan havde de det mon? Far manglede, eller sønnen eller vennen. Kunne der blive juleglæde derhjemme? Vi turde ikke tænke tanker igennem, så ville vistnok noget gå i stykker, vort panser ville revne. — Vi kunne kun håbe på, at budet om vor deportering ikke ville nå frem før i juledagene.

Men jul måtte det kunne blive. Det i julen, som er uafhængig af flæskesteg og rødkål og kendte og

kære ansigter, det kunne da findes, selv i koncentrationslejr.

„Kan du ikke holde en julegudstjeneste for os?“ spurgte en kammerat. Det var jo netop, hvad jeg ønskede at gøre. Vi trængte til det, og det var muligt selv i de omgivelser, mente vi. Men vi vidste knap, hvad vi sagde. Vi kendte endnu ikke nazismen til bunds. En lidt ældre kammerat ville gennem blockälteste få udvirket tilladelse.

En kammerat havde haft held til at få et Ny Testamente smuglet ind trods forbudet. Jeg lånte det og forsvandt ned mellem køjerne med det.

Jeg slog op på Luk. 2 og læste de kendte ord: Men det skete i de dage, at en befaling udgik fra kejser Augustus, at alverden skulle skrives i mandtal Det var, som om de uhyggelige omgivelser forsvandt. Han, der kom til jord, og som er på jord, Jesus Kristus, han er aldrig langt borte fra den, der lider. Det blev virkelig jul. Jeg måtte folde mine hænder og takke ham, fordi han var der i dette helvede. Så var jo også alle hans gaver der, syndernes forladelse, det levende håb, Forvisningen om, at han var stærkere end både død og grav og Hitler med. Der blev så stille inden i mig. Jeg måtte have alle kamme-

Det blev forbudt at holde julegudstjeneste inde i blocken, men så holdt man den udenfor — illegalt, idet man vandrede op og ned ad lejrgaden.

Aktieselskabet

Dansk Dammann Asfalt

Amaliegade 15 — København K.

Hans Ellekær's

Møbelmagasiner

Kongens Lyngby

Ferd. Andersen & Co.

Nytorv 5 — København

Hoffensets

Offset-Reproduktion

Blaagaardsgade 23 B

Tlf. LU. 4360

NORMEAT

SKANDINAVISK EMBALLAGE

Aktieselskab

KONGENS LYNGBY

AKTIESELSKABET

BRØDRENE HARTMANN

LYNGBY

Scandinavisk Kontrol A S

A. L. DREWSENS VEJ 2 — KØBENHAVN

NORDLUNDES BOGTRYKKERI

Aktieselskab

R. CHRISTIANSEN & CO.

ROLIGHEDSVEJ 9

KØBENHAVN V.

HELLERUP KULIMPORT A/S

TUBORG HAVN

Pladsen mellem blocken og kloaken var snæver, men over os lyste de samme stjerner, som lyste over dem derhjemme.

raterne, de kære derhjemme, Danmarks fremtid og min egen lille skæbne lagt i hans hånd. Det blev virkelig jul.

Så kom kammeraten, der skulle skaffe tilladelse til at holde gudstjenesten. „Den går ikke“, sagde han; „es ist mit Lebensgefahr verbunden“, havde tyskeren erklæret. Det måtte vel betyde strikken i hvert fald for mig, om vi gjorde det.

Men gudstjeneste måtte vi have. Kunne vi ikke legalt, så kunne vi vel illegalt. Vi var jo i træning. Vi fik fremgangsmåden aftalt.

Ud på aftenen listede vi udenfor, en lille flok. Hvor var det fredeligt. Pladsen mellem block'en og kloaken var snæver, men over os lyste stjerner, de samme stjerner, som de derhjemme havde for øje, om de så ud af vinduet. Der var så stille. Når vi så bort fra pigtråden og kun så den stjernestrøede himmel, var det som et eventyr. Og så stille — på baggrund af larmen og trængslen inde i block'en var det som himmerig. Ingen af os glemmer nogen sinde den frostklare, stille aften. — Vi drev ned mod retiraderne.

Og der under åben himmel samledes vi. Jeg citerede juleevangeliet efter hukommelsen, bad en bøn for

os selv, for kammeraterne og for dem derhjemme og for Danmark, sluttede med fadervor og lyste så velsignelsen over min lille menighed. Dybt grebne trykkede vi hinandens hænder og kom med vore gode ønsker.

„Was ist denn los hier!“ skar en skarp tyskerstemme gennem stilheden. En havde ånds nærværelse nok: „Luften var så tung i block'en, at vi trængte til lidt frisk luft“, forklarede han. Tyskeren lod sig nøje dermed.

Jeg trykkede hans hånd og sagde med et smil: „Det er første gang, jeg har været med til at slutte en julegudstjeneste med en løgn“. Senere på aftenen kom nok en lille flok landsmænd. De var kede af, at de ikke havde været med. Så måtte vi gentage gudstjenesten. Da foregik den i gang op og ned langs block'en.

Jo, det blev jul. Alt det menneskeligt smukke og fine manglede; men tilbage var det egentlige, budskabet om Gud, der kom til jord med sin nåde til jævne mennesker. Og det var, hvad vi trængte til. Aldrig har vel dette gamle budskab lyst for os i sin klarhed som dengang i dette mørke. Jeg tror aldrig, vi, der var

med, vil glemme denne jul. Hvor intet andet kunne nå os, nåede Guds nåde os.

Hilsen fra hollandsk fangekammerat

Gennem de danske koncentrationslejr-fangers blad Pigtraad vil jeg gerne sende alle nordiske venner en hjertelig jule- og nytårshilsen.

Jeg tænker med tak tilbage på den hjælp, jeg fik af jer såvel i materiel som i åndelig henseende i den svære vinter 1944—45 i kz-lejren Sachsenhausen.

Det er en af mine glæder i dag at kunne fortælle mine børnebørn derom. Det klinger næsten som et eventyr af H. C. Andersen.

Jeres hengivne
ERNST PROEHL.

ARRESTERET — MEN INGEN VIDSTE, HVOR HAN VAR SENDT HEN

De fleste danskere fra Sachsenhausen vil sikkert huske den lille, stovte hollænder, Ernst Proehl, der arbejdede på K.V.A.

Han har og havde sin egen bankvirksomhed i det dyre kvarter i Amsterdam. En dag tog Gestapo ham, og ingen vidste, hvor han var blevet af, end ikke hans kone eller de voksne børn. Fru Proehl skrev da til samtlige tyske k-z-lejre for at forespørge, om hendes mand var der. En dag kom der bekræftelse fra lejrkommandanten i Sachsenhausen om, at Proehl var der i lejren. Så kunne der dog oprettes en, omend sparsom, korrespondance, men det var dog et fremskridt.

Proehl elskede Danmark og danskerne. Han kendte landet og befolkningen fra talrige sejlture i fredens dage i de danske farvande.

Proehl er nu oppe i årene. Når han rejser til udlandet, lægger han gerne sin rejserute nord på.

Poul Damgaard
Ingeniørforretning

Dronninggårds Alle 7
Holte 1310* - 1828

A J V A A/S

Sydmarken 22—26 — Søborg
Tlf. Søborg 8611*

Aktieselskabet

Holbæk Jernstøberi

**Spare- og Lånekassen
for Frederikssund og
Omegn**

Aktieselskabet

**Frederikssund &
Omegns Bank**

**SORØ
STAKITFABRIK A/S**

KEMP & LAURITZEN A/S

V. M. CHRISTENSEN A/S

BÜLOWSVEJ 20 — KØBENHAVN V.
TELEFON HILDA 2500

REPRODUKTIONSANSTALTEN NOVA

Vesterport — København V. — Tlf. PALÆ 507 og 508

P. HOLM & SØN

Murermestre og entreprenører
Onsgårdsvej 37 — Tlf. Helrup 1291

BYENS KLICHE ANSTALT

Frederikssundsvej 269 — Brønshøj — Tlf. Bella 5666

DANSK ELEKTROKUL INDUSTRI

Klingseyvej 6 — Vanløse — Tlf. Damsø 3132

NORDISK TEGNEMASKINE INDUSTRI A/S

Bomporten 1 — Gentofte 5181*

CHRISTENSEN & MODLER'S EFTF.

Blik — Sanitet — Gas — Vand — Varme
Valby Tingsted 5 Tlf. Valby 1176 og 1092

KYRSTING & KNUDSEN

Elektromotorfabrik
224 — Ålekistevej — 226

Norsk hilsen fra

FANGEKAMMERAT

Redaktør Olav Røgeberg, norsk presses Grand old Man, lader i sin julehilsen blikket glide hen over danske og nordmænd, som blev kammerater bag pigtråden. Vi hører om mange af dem, og vi får også noget at vide om, hvordan det er gået dem siden.

Takk for den vennlige innbydelse til gjennom Pigtraads julenummer å sende en hilsen til danske fangekamerater fra Sachsenhausen og Neuen-gamme. Mange år er gått siden vi sammen feiret julen hernede — med forbud mot å lese juleevangeliet!! — og det er vel de færreste av oss, som har opprettholdt forbindelsen med hinanden. Likevel har nok våre tanker ofte gått tilbake til den underlige tid av vårt liv, da vi alle var i Gestapos vold, og til de venner vi da fikk.

Var det ikke de sidste måneder av 1943 og de første av 1944, at danskene kom til Sachsenhausen? Alle hadde såvidt jeg husker, nummer på 74000 og 75000 — de laveste jeg erindrer, er 74297 som Axel Rasch hadde, og 74298 som Johs. Hay-Schmidt hadde, begge fra Randers. Med samme sending som dem kom også Robert Hansen fra Odense, som hadde 74299, Poul Larsen fra Randers 74317, Henry Meyer fra Aaben-
raa 74318, Stig Axelsen Drejer fra Randers 74319, Nils Anton Larsen fra Randers 74322, Aage Melby Schultz fra Odense 74327, Frovin Jörgensen fra Kolding 74339, Johs. Kleberg fra Fredericia 74342 og Victor Jensen fra Randers 74391.

Der var mange flere i sendingen, men de jeg her har nevnt, husker jeg fremdeles. Med neste sending kom bl. a. Milton Varling fra Valby 75083, Johs. Fosmark 75089, Isak Edelman fra Viborg 75099, Peter Schultz fra Risskov 75104, K. R. Ridung fra København 75116 og E. Dahl fra Tønder 75118.

Jeg minnes også Marius Rasmusen fra Svendborg, Axel Otto Larsen fra Augustenborg og Viggo Valdemar Hansen fra København.

Hvor meget vi for danskernes egen

skyld beklaget den hårde skiebne som hadde rammet også dem, hilste vi nordmenn likevel disse våre stam-mefreender velkommen blant oss.

For min egen del hadde jeg fra det nordiske samarbejde på det om-råde, som har vært mitt i livet, man-ge gode danske venner, og også på annen måte har jeg alltid følt mig

nær knyttet til Danmark og dan-skene. Under disse omstændigheder fikk vi raskt og lett en livlig og kjær kontakt med hinanden, vi hadde jo også den lykke, vi dansker og nord-menn, i motsetning til fanger av andre nasjonaliteter, å ha våre egne blocker. Axel Rasch og jeg fant straks hinanden i felles interesse for lyrikk, og fra de mange nasjonale dikt i de sangbøker han hadde vært så lykkelig å få med sig i fangen-skapet, hentet også jeg opmuntring og glede i de tunge år.

Rasch var blant dem som desværre ikke fikk gjense fedreland og hjem. Sommeren og høsten 1944 tilhørte han en spesialkommando, som om aftenen 2. juledag ble sendt på transport og hvorav flere døde, Rasch visstnok 2. mars 1945 i Nordhausen.

Danskeren Kleberg vakte usigelig muntherhed blandt os, idet han fordrev 6 uger med at tælle skruerne i en tønde. Han flyttede dem simpelthen frem og tilbage.

HANDELSKOMPAGNIET

AKTIESELSKAB

HOLBÆK

A/S HOTACO

HOLBÆK

H. C. Olsen

Jydsk uldvare

Tlf. 1096 — Holbæk

Carl Rasmussen

KALUNDBORG
TLF. 1000

**KALUNDBORG
TRÆLASTKOMPAGNI A/S**

HOLBÆK KULKOMPAGNI
Aktieselskab

**SPAREKASSEN FOR
RINGSTED OG OMEGN**

Aktieselskabet
C. STURUP & CO.s EFTF.
Helsingør

ROSKILDE KONTANTFORRETNING

C. C. Hansen A/S

RINGSTEDVEJ 20 — ROSKILDE

RINGSTED DAMPMØLLE

J. C. FRANDBEN

Andels-Osteriet **SJÆLLAND**

RINGSTED

Aktieselskabet
BANKEN FOR RINGSTED OG OMEGN

RINGSTED JERNSTØBERI & MASKINFABRIK
Aktieselskab

Aktieselskabet
FOLKETIDENDES BOGTRYKKERI
Ringsted

SORØ SPARE- OG LAANEKASSE

Med Stig Axelsen Drejer som forsvarte de konservative ideer, Victor Jensen som var en like ivrig talsmann for de sosialdemokratiske, og Aage Melby Schultz og Robert Hansen for de kommunistiske hadde jeg mangen hyggelig politisk diskusjon. Johs. Fosmark, Frovin Jörgensen og jeg møttes i felles interesse for dansk historie i sin alminnelighet og Sønderjyllands i særdeleshet, mens jeg med Nils Anton Larsen som hjemme i Randers drev antikvariat, drøftet bøker og bokpriser. Hvilken forlørende munterhet vakte ikke Johs. Kleberg blant oss alle, da han kunne fortelle at han dag etter dag holdt på å telle skruerne i en bütte, hvis innhold han en morgen på sin kommando hadde fått å holde mantall over — han flyttet dem simpelthen frem og tilbake mellom to bötter og ble aldri ferdig med det. Slik holdt han det gående med de samme skruer og de samme bötter hele 6 — seks — uker, før denne hans strålende innsats for Hitler omsider ble oppdaget og stan- set av en Vorarbeiter.

Som vi delte alle farene og all elendigheten med hinanden, delte vi også de gleder vi tross alt hadde, skapt av en ukuelig tro på at det hele dog skulle ende godt. Det danske lyse sinn og smil var daglig til oppmuntring for oss mere tunge nordmenn, og mangen gang siden har jeg med takk for det mintes mine strålende danske fangekamerater.

En rekke av de norske fanger i Sachsenhausen har siden frigjøringen spilt en fremtredende rolle i sit hjemlands politiske liv. De fleste av dem „bodde“ i block 1. Med en kortere avbrytelse har Einar Gerhardsen hele tiden siden 1945 vært Norges statsminister og dertil Det norske Arbeiderpartis formann, og Halvard Lange har hele tiden vært utenriksminister og i denne egenskap blitt en av de mest fremskutte i samarbeidet på det politiske plan i den vestlige verden.

Lars Moen som også var i block 1, var i en årrekke kirkeminister, og Nils Langhelle likeledes mangeårig regjeringsmedlem, nå er han Stortingets førstepresident og norsk direktør i S. A. S. Strand Johansen, som var den ene av de to kommunistiske med-

lemmer av den første regjering etter frigjøringen, har de senere år for sin helbreds skyld oppholdt sig i Sovjet-samveldet. Trygve Bratteli har lenge vært finansminister og dertil varaformann i Det norske Arbeiderparti, Emil Stang ble etter frigjøringen utnevnt til justitiarius i Høyesterett og hadde dette embede til nådd aldersgrense, og Thoralf Evje ble for tre år siden riksmeglingsmann og inntar som sådan en stilling høyst betydningfull for norsk arbeidsliv.

Arne Ström og Sverre Löberg hører begge til Arbeiderpartiets spisser i Stortinget — Ström som medlem av presidentskapet, Löberg som partiets „innpisker“.

Av de norske pressemenn som var i Sachsenhausen, er Olav Larssen

Arbeiderbladets mektige redaktør og dertil direktør i Norges Bank. Og så er det Arnulf Överland, hvis diktsamlinger fra okkupasjonstiden på kort tid kom i opplag på henved 100.000 og som har fått Henrik Wer-gelands hus „Grotten“ i utkanten av Slottsparken i Oslo som æresbolig. En rekke av nordmennene fra Sachsenhausen har således siden frigjøringen spilt en stor rolle i det offentlige liv i sitt hjemland.

La så det her jeg har skrevet, være en hilsen fra en norsk Sachsenhausen-fange til danske kamerater som han alltid tenker på i varm takknemlighet.

God jul allesammen!

Oslo, december 1958.

OLAV RÖGEBERG.

GENDARMERNES

Juleaften

I SCHANDELAH

Overvagtimester L. Nissen, Bov, blev sendt fra Neuengamme til Schandelah ved Braunschweig, og her blev juleaften 1944 fejret — men hvordan?

Vor første station på vor ufrivillige rejse i Tyskland var Neuengamme. Derfra blev vi i november overført til fangelejren Schandelah, der ligger 12 km øst for Braunschweig.

Der holdt vi julen 1944 sammen med omkring 700 andre fanger af forskellige nationaliteter.

Rygter om julepakker

Forplejningen var yderst ringe, men det lavede op, da vi fik at vide, at der fra Neuengamme ville komme 2 Røde-Kors-pakker til hver dansker til jul. De var hårdt tiltrængt, da kræfterne svandt mere og mere,

og dødeligheden var stor blandt kameraterne.

I dagene før jul drejede vor samtale sig mest om, hvordan vi skulle fejre selve juleaften, og om vi i det hele taget fik lov til at fejre den. Vi talte med kaptajn S. U. M. T. Madsen om det, for han var vor ordfører overfor lejrkommandanten og hos barakformanden.

Derefter talte Madsen og jeg med barakformanden om at få et juletræ ind i barakken til juleaften, men det blev pure afvist.

Vi gav dog ikke op sådan med det samme. Vi gjorde nu opmærksom på,

I ANLEDNING AF JULEN
HAR NEDENSTÅENDE SVENDBORG-VIRKSOMHEDER STØTTET
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Svendborg Bank

Aktieselskab

Axel Broch A/S

Svendborg

A/S L. Lange & Co.

SVENDBORG JERNSTØBERI

Svendborg Fingarveri

v/ Svend Weimann

C. C. Jensen

Abildvej 10 — Svendborg

A. E. Sørensen
Mægler & skibsreder

Svendborg

A/S Øxenbjerg Dampmølle

Svendborg

**Sparekassen
for Svendborg og Omegn**

K. Rasmussen

Cigarhandler

Møllergade 10 — Svendborg

Hansen & Comp. A/S

Det gamle vinfirma
Anno 1880

Svendborg

**Svendborg Amts
Frugtsalgsforening**

Den
Tand *ny* *teknik*

Møllergade 11 — Svendborg

Aage Friis

Svendborg

Et uforglemmeligt øjeblik

Så kom det øjeblik, jeg aldrig vil glemme. Vi stemte i med: „Glade jul, dejlige jul“, og med det samme faldt alle de andre ind hver på sit sprog.

Inden vi var kommet gennem det første vers, var imidlertid mange faldet fra. Tankerne var ilet til hjemmet, hvor de kære nu var forsamlede, og hvor hver enkelt længtes hen. Mange fuldvoksne mænd græd. Da vi nåede til det sidste vers, var hver især ligesom vendt tilbage til barakken, og nu lød stemmebruset. Melodien var den samme. Sprogene og ordene forskellige, men julesangen skabte sindenes enighed.

Jeg læste juleevangeliet fra Det nye Testamente, og alle mand rejste sig, hvorefter jeg talte om det dejlige budskab: I nat blev vor kære frelser født og om, at enhver, som tror på ham, ikke skal fortabes, men have et evigt liv, og lod det munde ud i, at Gud igennem vore prøvelser her i lejren ikke ville glemme os.

5 minutters stilhed fulgte, og hver især kunne gå ind for Guds ansigt med, hvad der lå ham på hjertet. Alles tanker gik også hjem til vore kære i vort kære lille land.

Vi sluttede med at bede „Fader vor“ sammen og synge „Dejlig er jorden“.

Måske vil læserne undre sig over, at jeg endnu ikke har fortalt om Røde-Kors-pakkerne denne aften, men vi havde været enige om først at samles om julebudskabet — og det kan da også nok være, at vi nu alle var ivrige efter at komme i lag med pakkerne. Hvor glædede vi os over de mange dejlige ting fra Danmark, og fra hver enkelt blev der sendt varme tanker hjem til alle de mennesker, der havde tænkt på os inde i de tyske fangelejre.

En lille bog lodses ind i lejren — trods dødsstraf

En og anden af læserne har nok spekuleret over, hvordan det kunne gå til, at jeg juleaften kunne læse juleevangeliet fra Det nye Testamente. Jeg havde et sådant, men hvordan var det muligt? Jo, det gik sådan til.

Da vi den 6. oktober kom til Neuengamme, var vi først i det traditionelle bad. I kontrollen så man efter, om

vi havde andre end de tilladte ting med, nemlig barberrekvisitter, kam og fodtøj.

Jeg havde mine småting i en blikæske, men i bunden af æsken havde jeg mit nye testamente.

—Hvad er det for noget? spurgte SS-manden, da han fik øje på den lille bog i lommeformat.

— Det er Det nye Testamente, svarede jeg.

— Det er en forbudt bog her, og der er dødsstraf for at tage den med ind i lejren. Hører De til bibelforskerne (Jehovas Vidner)?

— Nej, svarede jeg, jeg tilhører Indre Mission, en gren af den danske folkekirke.

Han ville nu tage testamentet fra mig. Han hev i den ene ende og jeg i den anden.

— De må være blød i pæren, hvæsedede han.

— Det kan De selv være, svarede jeg.

Han blev nu ganske rasende og vil-

Julemåltidet bestod af 3 skiver rugbrød, en skål melvand og en klat råt kød så stor som en valnød.

at der fra Neuengamme ville komme Røde-Kors-pakker til danskerne og antydede, at der så måske kunne blive een til ham også.

Dette skabte en venligere stemning, men han ville dog først se, om pakkerne kom, — og heldigvis kom de inden juleaften. De kom i aller sidste øjeblik, nemlig juleaftensdag om middagen. Det kan nok være, at barakformanden fik travlt. Omgående skaffede han både juletræ og lys — endda elektriske pærer.

Da vi om aftenen efter arbejdstidens ophør kom ind i barakken, stod der et dejligt juletræ med mange elektriske pærer, samt 2 Røde-Kors-pakker til hver enkelt dansker. Humøret steg!

I en fart fik vi det værste snavs vasket af os, kom ind til bordene, forventningsfulde overfor julemåltidet.

Dette bestod dog af vor almindelige brødration, nemlig 3 stk. brød. Hertil kom i dagens højtidelige anledning en klat råt kød så stor som en valnød, hertil en skål melvand — jo, det var et festligt julemåltid, og det var ikke lejrlødelens skyld, at vi gik mætte i seng juleaften.

Ved det tændte juletræ takkede kaptajn Madsen barakformanden, fordi han havde skaffet juletræet, og barakformanden takkede rørt for den pakke, han fik overrakt, ja, tårerne løb ned ad hans kinder.

S-S-mandens hånd smuttede af bogen, og i det samme lod jeg den glide ned i den ene af gummistøvlerne, som jeg holdt i den anden hånd.

le rive bogen fra mig, men jeg holdt godt fast, så hans hånd gled fra bogen, og i det samme lod jeg den glide ned i den ene af gummistøvlerne, som jeg holdt i den anden hånd.

Lynsnart forsvandt jeg blandt kammeraterne, og bagefter viste det sig, (Afsluttes side 191 nederst).

A/S HAUSTRUPS FABRIKER

ODENSE

MUNKE MØLLE

AKTIESELSKAB

ODENSE

MASKINFABRIKEN SIO

ODENSE

DET FYENSKE TRÆLASTKOMPAGNI

AKTIESELSKAB

A/S AUG. CHRISTGAU

ODENSE

CARL HANSEN & SØN

MØBELFABRIK

KOCHSGADE 97 — ODENSE

POLITIFOLKENES JUL I TYSK KRIGSFANGELEJR 1944

Sven Roland-Andersson, tidligere reservepolitibejnt, deporteredes den 19. sept. 1944. Han kom hjem til Danmark over Sverige den 8. maj 1945.

Han fortæller om dagene før jul 1944 og om selve julen i fangelejren Mühlberg.

Den 19. september 1944 deporterede den tyske besættelsesmagt i Danmark ca. 1800 danske politibetjente og overførte dem til den tyske koncentrationslejr Neuengamme. Herfra blev politifolkene senere overført til koncentrationslejren Buchenwald og kort før julen 1944 overflyttet til krigsfangelejren Mühlberg.

Det blev fortalt, at når man først blev overført til krigsfangelejr, skulle man få det meget bedre end i koncentrationslejren. Vi glædede os derfor til denne overflytning, men glæden varede kun kort, for da vi ankom til Mühlberg, var intet i orden. Vi gik i en lille skov hele dagen med vagtmandskabet uden om, og først hen imod aften blev vi i hold ført ind i lejren. Vi fik anvist vore nye barakker, men her var intet andet end en kold kakkelovn, ingen halm, ingen køjer eller tæpper, så vi måtte lægge os på det våde gulv, som i dagens anledning var blevet vasket i klorvand, og det ene tæppe, som vi gennem Dansk Røde-Kors havde fået hjem-

GENDARMERNES JULEAFTEN (fortsat fra side 189).

at jeg var den eneste i hele fangeanstalten, der havde reddet Det nye Testamente gennem kontrollen.

De fik trods alt et sidste farvel på kristen vis

Senere fik jeg hårdt brug for det. Jeg har allerede nævnet juleaften. Under opholdet i Schandelah fik jeg det hverv at begrave flere af mine kammerater. Det foregik i udkanten af en granplantage. Og her kom skriftens ord til sin fulde hjælp.

Personlig hentede jeg daglig kraft og styrke gennem den lille bog til at leve livet under de umenneskelige forhold, vi levede under.

L. NISSEN.

mefra for et par måneder siden, var vort eneste værn mod den kolde vinter.

Forinden afrejsen fra Buchenwald havde vi fået at vide, at vi skulle hjem til Danmark og frigives, så at vi så hen til afrejsen med den største glæde, kan jo ikke benægtes, — men da vi så endelig skulle afrejse, var det med et stort opbud af soldater med bajonetter og igen de kendte godsvogne med 50 i hver vogn. Nu var vi alle klar over, at denne gang havde tyskerne igen fortalt en løgn.

Nu er I krigsfanger

Langsomt kørte vort tog gennem den frostklare decembemat, og næste morgen lød råbet „Alle aussteigen“. — Vi kunne nu se den nye lejr, vi skulle holde julen i. Den lå ca. 5 km fra, hvor vi blev sat af toget, så nu var vi klar over, det var ikke til Danmark eller en dansk lejr, vi var ført til, for vi var nu midt på Mühlberg hede. — Vi marcherede de 5 km i langsomt tempo, mange af vore kammerater var jo så udmattede og forkomne efter disse måneder i koncentrationslejrene, at de dårligt kunne følge med. De mest syge blev båret og slæbt af de raskeste. Det var et trist syn at se disse før så store og kraftige folk vandre som afkræftede. — Efter ca. 3 kvarters march kom vi ind i den lille skov. Her kom en officer og meddelte, at vi nu var at betragte som krigsfanger, og at vi nu stod under den tyske værnemagt. Hvad formålet med vor anbringelse i krigsfangelejr var, vidste lejrens ledelse intet om. Imidlertid lovede han, at der skulle blive gjort alt for os, men vi måtte forstå, at Tyskland havde været i krig i 5 år, og at der af den grund herskede mangel på næsten alt i lejren. Dette fik vi så sandelig også at føle.

Vi kom nu i hold på 150 mand i lejren, hvor vi først kom i bad. Derefter blev vi så stuvet sammen, 150 i hver af de små barakker, der udgjorde en lille underlejr, godt omspunden af pigtråd og velforsynet med vagttårne.

Klokken 5,30 næste morgen trådte vi an foran vor barak. Nu fik vi det første egentlige indtryk af lejren, som senere viste sig at være en karantænelejr.

Gamle konservesdåser som tallerkener

Den daglige kost i lejren bestod af ½ liter kålrabisuppe, tynd som vand, 3—4 meget små kartofler til middag, 3 skiver rugbrød og lidt syntetisk margarine, og på festdage et lille stykke pølse. Der blev ikke udleveret noget at spise af, så vi var dårligt stillet. Lejrledelsen så sig ikke i stand til at fremskaffe spisegrejer, så vi måtte ud i en dyngede mere eller mindre rustne konservesdåser, der lå henkastet i et hjørne af lejren. Disse brugte vi nu som tallerkener. Det viste sig senere, at det var dåser, der stammede fra engelske og amerikanske Røde-Kors-pakker.

Her i denne lejr skulle vi ikke arbejde, så dagene gik med at trave op og ned mellem barakkerne, der rummede omkring 25.000 engelske og amerikanske krigsfanger. Desuden var der mange tusinde franske og russiske fanger, men dem var vi afskåret fra at komme sammen med.

Vi nærmede os nu julen. De fleste gik og tænkte på de kære derhjemme i Danmark, og alle var nedtrykte ved tanken om at skulle holde julen her i krigsfangenskab, men så oprandt dagen.

Fra tysk side blev der intet gjort for at markere den store højtid. Lejrens kommandant udtalte, at det var bedst, at hver mand holdt jul i sig selv. Det agtede han at gøre, og han vidste af erfaring, at så ville man komme til at opleve en juleaften, som man aldrig ville glemme, og heri havde han ret.

Juleaften i 15 graders kulde

Juleaften 1944 vil for alle de danske politifolk, som var i krigsfange-

Møller & Co.

ODENSE A/S

I/S E. BONDO & CO.

ODENSE

STENCO A/S

BETONCO A/S

N. P. Hansen & Co.

Tlf. 1838
Telegr.-adr.: Spedition
ODENSE

**AMO
MEL**
er bedre

Odense Kvægtorv

AKTIESELSKAB

Skotøjslageret

Nørregade 68 — Odense — Tlf. 5912

Revisionsanstalten for Fyn

ODENSE

CARSTEN PETERSEN & CO.

Import af kul og koks, brændselsolier
ODENSE

HORNE TRÆLASTHANDEL & MØBELFABRIK

Telefon Horne 5 — Fyen

ARBEJDERNES AKTIEBAGERI A/S
ODENSE

lejr, være en uforglemmelig juleaften. Hele juleaftensdag vandrede vi om i 15 graders kulde. Vi talte kun lidt sammen, men vore tanker var alle samme sted — et sted i det gamle Danmark.

Ved middagstid blev rationerne udleveret, og vi havde håbet på lidt ekstra. Det fik vi dog ikke, men vi fik hele vor ration udleveret på een gang til alle helligdagene.

Det var kun til at gøre det hele meget sværere. Nu skulle vi jo passe på at have noget til den sidste dag, og der var også mange, der spiste det hele juleaften for at fejre denne og så sulte igen de næste dage.

Kl. 14 samledes vi, så mange vi kunne, for at holde en lille juleandagt. Een af vore kammerater læste juleevangeliet, og vi sang en julesalme, men alligevel var der ikke nogen rigtig stemning. Der var mørkt i barakken, og der var nu intet andet at gøre end gå til ro, men det kneb med at finde hvile, og søvnen ville heller ikke melde sig. Ingen følte trang til at sludre, og der var en egen stilhed i barakken, kun hørtes vagtposternes trampen udenfor pigtråden.

Et budskab i krigsfangelejren om fred på jorden

Nu i stilheden hørtes en klar og ren mandsstemme på engelsk synge „Glade jul, dejlige jul“, denne sang, som har gået sin sejrsgang over hele jorden, og som hver juleaften forener hele verden. Men her i en krigsfangelejr var det et budskab om fred på jord, i mennesket velbehag.

Vi hørte alle andægtigt til, det var en virkelig sangstemme, der her lod sin røst høre. Sangen forstummede omsider, og vi sov ind, men et glimt af julens højtid havde også strejft os.

Juledag ved middagstid blev vi indbudt til en feltgudstjeneste, idet 2 engelske feltpræster af lejrledelsen havde fået tilladelse til at holde julegudstjeneste og altergang i vor lejr-afdeling. Det blev en gribende gudstjeneste, vi stod så tæt, at vi til sidst måtte åbne barakkens døre, og udenfor stod endnu 100, som ikke kunne komme ind. Begge præsterne bar ornat og de havde hellige kar, vin og brød. De havde dog ikke vin til alle,

men omkring 10 af kammeraterne måtte drikke vinen for os alle. Vi sang først en salme, og herefter holdt den ene præst på engelsk en juleprædiken. Derefter indviede han brødet og vinen. 2 præster gik nu fra mand til mand med de hellige kar og brødet og til slut blev der sunget en salme, og gudstjenesten var til ende.

Nu var denne jul slut, og straks var samtaleemnet: Kommer vi hjem til næste jul? Vi håbede alle, og håbet gik i opfyldelse. Julen 1945 kunne vi igen fejre med vore kære i det befriede gamle Danmark.

SVEN ROLAND-ANDERSSON.

JULEAFTEN 1943

i Odense arrest

Mon der ikke landet over juleaften sidder nogle gamle kammerater og tænker på, hvordan Deres juleaften 1943 blev fejret!

Vi var jo dengang nogle stykker, som for første gang skulle holde jul i tysk fangenskab.

Til julen havde vi en god støtte i afdøde arrestforvarer Stuhr. Han sørgede for at vi også fik en rigtig dansk forplejning juleaften. Og da Odense Politiorkester troppede op nede i stueetagen og holdt koncert, ja, så kan I tro, at vi fik banket vagten hen til vor celledør, så vi kunne komme ud og hilse ned til orkestret.

Gudstjenesten fik vi ikke lov til at overvære, men vore celledøre blev lukket på klem, så vi kunne følge med.

Ja denne juleaften følte og anede vi ikke, at mange af os ikke næste år skulle holde en hæderlig jul, ja for nogle var det den sidste jul.

Hermed en god jul til tidligere kammerater fra Odense Arresthus.

Een af „De tre fra Bogense“.

Villy Mørk Jensen,

Sundby pr. Snedsted, Thy.

☆

Gestapofangernes Sjællands-afdeling havde en hyggelig julefest tirsdag den 9. december i Admiral Gjeddes Gård.

FORENINGEN AF ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

En hilsen til syge og raske kammerater!

Så er det atter jul, og de fleste tidligere kz-fanger vil vel nok tænke på den eller de juleaftener, som de tilbragte i lejrene. Juleaften er vel nok den aften, der har prentet sig dybest i vor bevidsthed — den aften var alle vore tanker hos familierne hjemme. Vi vil fra „Foreningen af erhvervs-hæmmede fra frihedskampen“ sende alle syge og raske kammerater en hilsen med ønsket om en god jul samt et godt nytår.

Vi vil samtidig bede vore raske kammerater om en lille håndsrækning: Hvis du kender en syg kammerat, som ikke ved, at loven til besættelsestidens ofre er blevet genoptaget og forbedret pr. 1/4-1957, så tal med ham og lad ham sætte sig i forbindelse med os; vi vil da prøve, om vi kan vejlede ham. Vi vil også gerne høre fra kammerater, som er blevet raske, men som vi ingen kontakt har haft med siden.

Det vil glæde os meget at høre både fra syge og raske kammerater over hele landet.

Med kammeratlig hilsen
p. b.v.

Børge Pedersen,
Emdrupvej 125,
København NV.

Alle bladets venner bedes
modtage vore bedste ønsker for
julen og det nye år med tak for
trofast følgeskab i 1958.

REDAKTIONEN.

REDUX A/S

ODENSE

GUG

KJELDEN'S EFT.
FYLDEPENNE
MAGASINET

N. BROGAARD

Vestergade 56 — Odense
Tlf. 12 15 30

Odense

Sækkeforretning

Lerchesgade 31 Tlf. 12 98 28

MOTORCYKLER

Kaj Pedersen

SCT. JØRGENSGADE 12
TLF. 9972 - ODENSE

ODENSE

OMNIBUS A/S

CARL NIELSEN'S

Bogbinderi & Protokolfabrik A/S
Kongensgade 148 — Odense

KRONBJERGS AUTO

Tlf. 12 51 22

Rugårdsvej 148 Odense

SVEN LASSEN

Reklamebureau

Gråbrødreplads 4 Odense

FYNS TIDENDE

R. Bøg Jørgensens Maskinfabrik

FREDERIKSGADE 40 — ODENSE — TLF. 11 81 44

ANDELSELSKABET

Odense Eksportslagteri

REVISIONSFIRMAET

AXEL GRAM H. D.

FISKETORVET 2

ODENSE

JENS VIGGO KLEVEL

Statsaut. revisor

SDR. BOULEVARD 140

ODENSE

ODENSE MARCIPANFABRIK

(AKTIESELSKAB)

AXEL MEYER & CO. A/S

ODENSE

NORSK HYLDEST TIL *kvinden i modstandskampen* SOLHØGDA UNDER TAG

Lufffoto fra gården Ekeberggård ved Oslo-fjorden. Ved det hvide kryds er rekreativshjemmet for frihedskampens kvinder rejst.

Et rekreativshjem for tidligere politiske fanger, et monument over norske kvinders patriotiske indsats i årene 1940—45.

Det er mottoet for Solhøgda i Drøbak ved Oslofjorden.

I 1957 er der såvel i Norge som i Danmark foretaget et indsamlingsarbejde, og nu er sagen så vidt fremme, at Solhøgda nu er under tag, og man håber inderligt at kunne blive færdig med byggearbejdet til Norges store dag den 8. maj.

Sjælen i arbejdet er Sylvia Salvesen, fangen fra Ravensbrück, forfatterinden til bogen om Ravensbrück, der i engelsk udgave har fået titlen „Tilgiv, men glem ikke“.

Sylvias opfindsomhed er stor. I september havde hun en blomsterfest til fordel for Solhøgda. Hun driver selv et blomstergartneri på gården Ekeberg. Herfra leverer hun blomster til hele Norge. Det er på denne gårds areal, Solhøgda bygges.

Og nu fornyligt holdt Sylvia en selskabsaften på „Regnbuen“ i Oslo. Her samlede 500 deltagere, og over-

skuddet blev 7000 kr. fra denne ene aften.

Der var også udfoldet et frodigt initiativ. Man havde således fået de største norske kunstnere til at medvirke med den populære Per Aabel som konferencier.

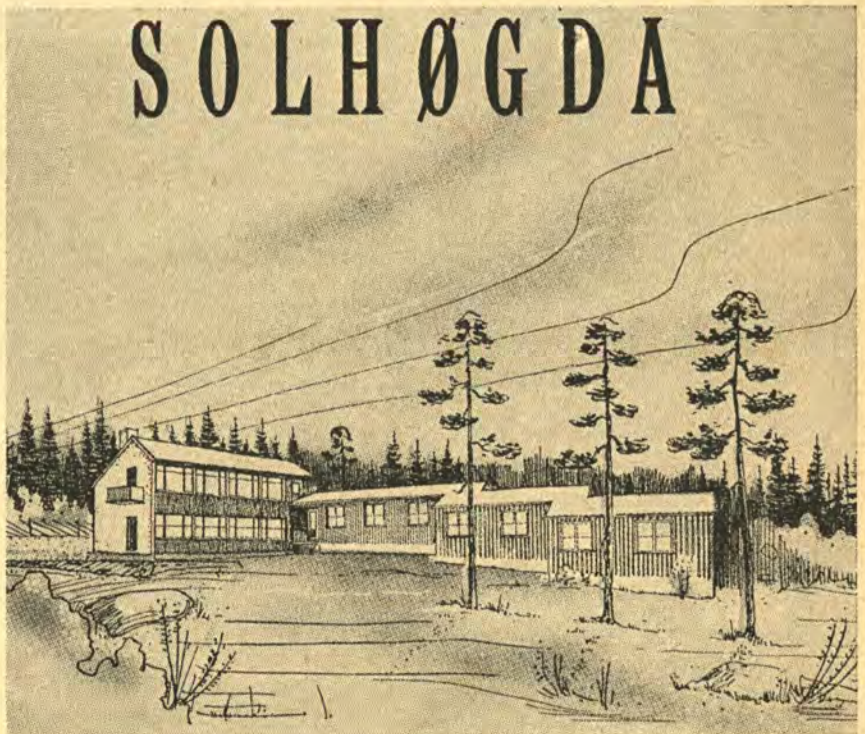
Det blev en festaften, man ikke have haft mage til i år og dag.

Hele Solhøgda er ikke sikret, og arbejdet med at skaffe midler fortsættes, men det skal nok gå, for der er tro på sagen og stor velvilje ikke mindst fra firmaer i Oslo og omegn.

FRIHEDSMUSEET

Frihedsmuseet er åbent daglig fra 11—15, onsdag undtaget. Om søndagen er åbningstiden 13—17.

Adgangen er gratis, men der kan købes et lille hefte til 1 kr., der kort og klart redegør for hver afdeling. Heftet er samtidig en kortfattet gennemgang af frihedskampen.

Når Solhøgda er færdigbygget, vil det føje sig smukt ind i landskabet.

Sydfyenske Landmænds

Smørexportforening

ODENSE

Smith & Co.

Isenkram en gros A/S

ODENSE

L. POULSEN I/S

Tømrer- og snedkermestre
Wichmandsgade 15

ODENSE

J. Hansen & Søn

Vognmænd
Henriettes-Lyst
Odense — Telf. 1122

Restaurant
NÆSBYHOVED SKOV
Odense — Tlf. 510

BRØDR. LARSEN A/S
Lerchesgade 1 — Odense

Landinspektørerne
SØRENSEN & MEKLENBORG
ODENSE

KARL K. PEDERSEN
Slagterforretning en gros
ODENSE

A/S RASM. HOLBECH & SØN

ODENSE

Odense Seglmærkefabrik A/S

HENRIETTEVEJ 1 - 3 — ODENSE

Konsummælkmejerierne

ODENSE

Bjarne Eckhoffs
Konserverfabrik A/S

ODENSE

DE HVIDE BUSSE
Jernbanegade 17 — Odense

THEILS POULSEN
ODENSE

FYENS STIFTSBOGTRYKKERI
ODENSE

Nazisternes krigsførelse et alvorligt brud på Haager-konventionen

Imødegåelse af tyske synspunkter

Ved konferencen i Luxemburg i år udtalte ex-fangerne sig også om forholdet til de bestemmelser, der er udtrykt i Haager-konventionen.

Det er ubestrideligt, at det tyske rige har ført krigen fra 1. september 1939 til 8. maj 1945 under de sværeste krænkelser af folkerettens almengyldige bestemmelser og den almindelig respekterede Haager landkrigsordning.

Derfor må der i det store og hele henvises til fastsættelserne ved Nürnberg militærtribunalet.

Der skal udtrages følgende enkelt-heder:

Det drejer sig om tilfælde og handlinger, som ikke alene med Haager landkrigsordningen er udtrykkelig forbudt, men om sådanne, der gennem århundreder har været fordømt af kultur- og retsstaten.

I enkeltheder skal anføres — redegørelsen er på ingen måde udtømmende:

Rekvitioner, som strider mod Haager landkrigsordningen; tvangsindsættelse af befolkningen fra de af Tyskland besatte områder i den tyske industri, særlig i den tyske krigsindustri; skydning af gidsler; repressalier mod hele landsbyer (Oradour, Lidice, Putten, Marzabotto o. s. v.); tvangsindkaldelser af fremmede staters borgere til den tyske værnemagt.

Forbrydelser mod freden, som har været genstand for forhandlinger ved Nürnberg tribunalet, skal ikke anføres her, fordi bedømmelsen af disse forbrydelser har ændret sig fra bedømmelsen i tiden fra 1945 til 1958.

Gennem disse svære retskrænkelser er der tilføjet befolkningerne i de af tyskerne besatte lande svære materielle skader. Immaterielle skader skal ikke berøres i denne sammenhæng, fordi erstatningen af disse i almindelighed hverken er taget i betragtning i den tyske lovgivning eller i andre landes lovgivning.

Til at erstatte disse skader består

ikke alene en moralsk, men også en klar retslig forpligtelse for det tidligere tyske rige, resp. nu for den tyske forbundsrepublik.

Det skal fremhæves, at disse forpligtelser ikke skal henholde sig til skader, som hidrører fra normale krigsforanstaltninger, men at de skal udstrækkes til de skader, som kan føres tilbage til krænkelser af almindelig gældende folkeretsbestemmelser og af Haager landkrigsordningen.

Det skal udtrykkelig fremhæves, at det udelukkende drejer sig om forpligtelser til erstatning af skader, som kan føres tilbage til tyske tjenestemænds misbrug af embedspligten, for hvilke Tyskland må hæfte (se art. 131 i Weimar rigsforfatningen og BGB's § 839, indenfor Code Napoleon art. 1382's gyldighedsområde).

Det kan på ingen måde retsligt forsvares, at forbundsregeringen bestrider grundlaget for disse forpligtelser. Denne forpligtelse er engang principielt fastlagt i Potsdam deklARATIONEN af 1945, som i sine retslige bestemmelser i dag hverken er sat ud af kraft eller er blevet angrebet med retslige overvejelser.

Forbundsregeringens synspunkt, at den såkaldte krigsskadeserstatningsret fritager den for denne forpligtelse overfor privatpersoner, fordi krigsskadeserstatninger skal ordnes fra regering til regering, og fordi erstatningen påhviler den forfulgtes hjemland, er forkert.

Forbundsrepublikkens regering kan ikke henholde sig til Paris krigsskadeserstatningsaftalen af 1946: Forbundsrepublikkens regering eksisterede ikke i året 1946, fordi der dengang ikke var nogen forbundsrepublik; desuden var forbundsrepublikken ikke part i forhandlingerne om denne overenskomst.

Ligeså lidt kan Bonn-regeringen henholde sig til London-gældsoverenskomsten; af hensigt, formål og ordlyd i denne overenskomst fremgår tydeligt, at denne overenskomst om-

fatter ordning af normale gældsforpligtelser, men ikke af forpligtelser, der kan føres tilbage til forbryderiske handlinger af det tyske riges organer under den anden verdenskrig.

Ligeså uholdbar er Bonn-regeringens opfattelse, at erstatning til fremmede statsborgere bortfalder, fordi ordningen i § 4 BEG — territorialitetsprincippet — ikke vedrører disse statsborgere.

Det er efter retsstatslige begreber et standpunkt, der ikke retsligt lader sig forsvare, at en stat, som er tilkendt retten til lovgivning, selv bestemmer den kreds af personer, der har krav på erstatning og ved en af denne truffen ordning udelader hele kredse af skadelidte.

Her må det internationale folkeretslige anerkendte princip være gældende, at alle personer ved samme skadehandling har krav på samme erstatning.

Der skal særlig henvises til, at den i BEG af 1956 truffene ordning krænker London overenskomsten af 1954: Denne går ud på, at den på daværende tidspunkt i kraft værende retslige ordning af erstatningerne ikke må forringes. Desuagtet er der i BEG af 1956 skabt en sådan forringelse, idet § 4, stk. 3, i modsætning til dengang bestående retspraksis ved næsten alle tyske domstole skønner, at tvangsophold i Tyskland hverken kan betragtes som bopæl eller som varigt-ophold.

Ved denne ordning er der unddraget en stor kreds af udenlandske forfulgte og deres efterkommere et krav på erstatning, som indtil det tidspunkt retsmæssigt tilkom dem.

Af dagens post:

— — Jeg har i år besluttet at anvende Kammeraternes Hjælpefonds mærkater på julebrevene.

Det er vist egentlig det kønneste, vi har til rådighed i år

— — —
Mærkaterne koster 10 øre pr. stk. og fås i ark på 25 stk. Adressen er: Kammeraternes Hjælpefond, St. Kannikestræde 10, K. Giro 780.

Fabriken
I M P O
ODENSE

C. M. Eriksen & Søn
Bjergegade 3—5
Telf. 11 97 97 — ODENSE

Importkompagniet I/S
ODENSE

Fred. Fuhrmann
Bogbinderi
ODENSE

Entreprenørfirmaet
CARL NIELSEN A/S
ODENSE

Fyens
Landmandsbank
ODENSE

L. SAND
Murermester
Chr. Richardtsvej 2 — Odense.

A/S N. EJLERSEN
SKAMBY

ODENSE STOLE- & MØBELFABRIK
ODENSE

MARIUS BOEL
„BORGMESTERGARDEN“
ALBANIGADE 5 — ODENSE

DANSK MØBEL- & FINERFABRIK
Aktieselskab
KANALVEJ 154
ODENSE

SCANDIA-PAPER A/S
Østergade 57 — Odense — Tlf. 11 46 00

ERNST PETERSEN — KJELD JEPSEN
Landsretssagførere
ODENSE

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET
G O R M
FYNS STIFTS GRUNDEJER- OG FÆRDSELSFORSIKRING A/S

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE
A. m. b. A.

SPAREKASSEN FOR KORSØR OG OMEGN

IMPORTKOMPAGNIET
KALUNDBORG A/S

Befrieren MONTGOMERY

blev båret i sit arbejde af korsridderånden

Sammenbidt vilje og idealisme i enhver bestræbelse

Redaktør Mogens Bostrup ridser et billede op af den mand, der mere end nogen anden i Danmark umiddelbart efter 4. maj blev hilst som befrieren. (Afsluttet).

Montgomerys allerførste plan var baseret på denne bedømmelse af modstanderen. Rommel havde til hensigt at bryde gennem den 8. armés sydlige stillinger for derefter at støde frem i nordlig retning bag om fronten, og han havde, hvis fremstødet mod kysten ikke kunne gennemføres i første omgang, til hensigt at lokke englænderne til et modangreb, som han ville knuse med det tunge panserartilleri. Alt dette havde Montgomery forudset, og han lagde sine planer derefter. De lykkedes fuldt ud. Tyskerne måtte trække sig tilbage, og det varede ikke længe, før englænderne kunne gå til offensiven. Sidst i oktober blev Tedders „luftmätte“ rullet ud over de tyske flyvebaser, forbindelseslinier og kanonstillinger, og de engelske styrker begyndte sikkert at avancere.

Resultatet blev Montgomerys triumftog gennem Nordafrika til Tunis, hvor hans styrker efter den allierede landgang forenedes med Eisenhowers styrker for senere at foretage „hoppet“ over til fastlandet.

Overordentlig betydningsfuld for disse resultater havde Montgomerys personlige indflydelse på troppernes moral været. Som feltmarskallen stillede meget store krav til sig selv, stillede han det også til sine soldater. Ustandselig var han på farten rundt om til armeens forskellige afdelinger, og mens han sædvanligvis var opmuntrende og venlig, kunne han være yderliggående hård og arrogant mod befalingsmænd, der ikke svarede til hans krav. Stolede han fuldtud på en mand, stillede han sig ubetinget bag denne og hans dispositioner, men havde han ikke tillid til en underordnet, skaffede han sig hurtigst muligt af med ham. Mere end een af hans undergivne har fået den besked, at

selvom vedkommende var en god soldat, så var han ikke god nok til ham, Montgomery. Populær blev han ikke i alle kredse, men hans fabelagtige sikkerhed og selvtilid kunne i det lange løb ikke undgå at have sin overordentlig betydningsfulde virkning, og hans personlige charme og den omstændighed, at han navnlig ikke skånede sig selv, gjorde ham for gudet blandt tropperne og officerskorpsets flertal.

Montgomery efterlevede under sin Afrika-opgave som i hele sin tilværelse et faderligt råd, der blev givet ham og hans brødre, da den gamle præst og senere biskop sendte sine sønner ud i verden. Rådet lød:

„Hvilket kald og hvilket arbejde, I end vælger, så sæt Gud først og gør det til jeres stræben altid at tjene imperiet. I kommer fra en slægt af gentlemen, hvilket ikke blot betyder ydre forfining. Det udtrykkes først og fremmest i et godt og ædelt sind, for hvilket alt, hvad der er vanærende, lavt og urent, er frastødende og uværdigt“.

Der er talrige historier om Montgomerys puritanisme og asketiske levevis. Kendt er anekdoten om, da Churchill, med hvem Montgomery trods deres personlige forskellighed havde et godt samarbejde, indbød feltmarskallen til en yderst vigtig midnatskonference og fik det overraskende svar, at Montgomery ikke kunne komme til den engelske premierminister, fordi det var hans sædvane at gå i seng kl. 9 aften! Han lagde overordentlig stor vægt på at være i fysisk form, og han tilskyndede altid sine medarbejdere til at drive sport. Selv tog han daglig en 20 minutters hård løbetur, og han fik i en

lang periode, da han havde kommandoen i England, alle soldater helt op til brigadefører til at løbe seks engelske mil om ugen efter et program, han selv havde udarbejdet, ligesom han krævede morgengymnastik — endog i orkenen — af sine folk.

Engang lod han i sit kontor opsætte en plakat, hvorpå der stod skrevet: „Er du 100 pct.s duelig? Er du tilstrækkelig spændstig? Står du op om morgenen med et smil på læben?“ Alt dette gjorde han nemlig selv. Han tillagde det megen væsentlig betydning, og et af hans yndlings spørgsmål til officererne var: „Har De dampen oppe?“.

Montgomery har altid haft en knusende foragt for bureaukratisme. Engang midt under krigen erklærede han, at denne forbandede krig i alt fald måtte være slut i 1948, for til den tid kunne der ikke findes en stump papir mere i verden. Han befandt sig bedst midt under det direkte arbejde med aktionerne, når han var omgivet af travle stabsofficerer, ordonansner m. v. eller han befandt sig i en panservogn i vild fart mod fronten. Men alligevel var han på ingen måde

H. ULF NIELSEN

Aktieselskab

AALBORG

THUEN

AALBORG

A. W. MILLING

Aktieselskab

AALBORG

H. THORND AHL

AALBORG

FERD. FÆRCH & CO.

Aalborg

**A/S AALBORG
MARGARINEFABRIK**

**PETERSVÆRK
BETONVARE-INDUSTRI**
Nr. Sundby

Gartnernes Salgsforening

AALBORG

H. RIEKEHR & SØN

AALBORG

J. P. Jensen & Co.

AALBORG

P. C. PETERSEN A/S

Aalborg

AALBORG STIFTSTIDENDE

Aalborg

THINGGAARDS TURISTBUSSE

Thistedvej 119 — Nørresundby

MASKINFABRIKEN „LINDHOLM“

Nørresundby

Aktieselskabet

AALBORG NY DAMPMØLLE

A/S BRØDRENE BENDTZEN

(Aalborg Trælasthan del)

NØRRESUNDBY BRØNDANSTALT

A. Bach & Søn

en hærfører, der var bestemt af impulsivitet alene. Dristighed savnede han ikke som strateg, men under forberedelserne til et fremstød gik han overordentlig grundigt, næsten helt pertentligt til værks og bedømte nøje sin styrke — personelt og materielt — i forhold til modstanderens. Når han så slog til, var han en meget fin taktiker, og han har præsteret engang, da tyskerne ved et modangreb slog den engelske slagplan i stykker, at lave en ny på en halv snes minutter.

I vid udstrækning kom Montgomerys ideer om krigsførelse og om soldater og hærafdelinger til at ligge til grund for invasionsplanen, under hvilken han samarbejdede meget intimt og med stor dygtighed med general Eisenhower. Eisenhower spillede rollen som den meget omhyggelige planlæggende strateg, Montgomery som udførelsens effektive formidler, og de skabte sammen en i det store og hele genial slagplan, der bragte krigsafgørelsen et vældig skridt nærmere.

Uden tvivl har Montgomery betragtet den anden verdenskrig som et korstog mod uret og vold og sig selv som en korsridder, hvilket da også kom til udtryk i et af hans budskaber før et afgørende slag. Det hed heri:

„Os er det tilkommet den ære at slå et slag for friheden, der vil leve gennem alle tider, og i de bedre dage, der ligger foran os, skal berettes om vor gerning med stolthed. Lad os marchere frem mod sejren og ved slagets begyndelse erindre de ord, en soldat sagde for mange år siden“. Montgomery citerede derefter James Graham, den 1. marquis af Montrose, som støttede Stuarterne og efter ordre af det skotske parlament blev hængt i Edinburgh i 1650:

„He either fears his fate too much,
or his deserts are small.
That dares not put it to the touch.
To gain or lose it all —“.

Montgomerys kampråb var „Lad Gud fremtræde og lad hans fjender blive spredt“, og til sine stabsofficerer sagde han, at han hver dag læste sin bibel, og at han anbefalede dem at gøre det samme. Hans definition på en god soldat lød: „En god soldat er mellem 23 og 30 år gammel og står

under kommando af en officer på omkring 35 år og en brigadefører på 40 år. Han skal kunne leve på konserveret kød og kiks alene, han skal kunne sove i en fugtig grøft eller på den åbne mark, marchere, til han falder omkuld af træthed, rejse sig igen, marchere igen og derpå kunne slås“.

Selv var han i stand dertil, og det var hemmeligheden bag, at han kunne få andre til at opfylde de krav, han stillede, så at han derved kunne vinde ørkenkrigen og sætte de allierede i besiddelse af nøglen til den endelige sejr.

Herhjemme vil Montgomerys navn og indsats aldrig blive glemt. Vi hu-

sker i dagene omkring befrielsen, hvordan han og hans „ørkenrotter“ hastede mod Danmark — og derved måske afværgede muligheder, der i sandhed må betegnes som uoverskuelige.

Montgomery og de egenskaber, han personificerer, nemlig urokkelig ro i katastrofeøjeblikket, sammenbidt vilje under enhver prøvelse og smuk og ægte idealisme i enhver bestræbelse, vil for alle danske være knyttet til de dage, da Danmark bl. a. takket været Montgomerys indsats på ny blev et frit land.

PRØJSEN og vi andre

— Tysk historie på afveje —

AT HANS RÜTTING

I hvert klasseværelse på vort gymnasium i Berlin hang der to billeder, som man betragtede med en vis ærefrygt: et af Morten Luther og ved siden af et andet af Bismarck. „De to hører sammen“, erklærede historielæreren, „den ene har befriet os fra paven i Rom, den anden fra de sydtyske, katolske staters mulige overherredømme“. „Nu er det os, præjserne“, plejede han at sige, „der styrer Stor-Tyskland; ikke München eller Wien, men Berlin er hovedstad; Luther har påbegyndt, Bismarck har afsluttet den præjsiske statsopbygning“.

I denne forkvalede historiefremstilling kronedes reformatorens værk ved statsmandens gerning. Prøjserånd og protestantisme var gået ind i et uløseligt forbund, og ved alle reformationsfestligheder i Berlin betonedes fra kateder og prædikestol, at den præjsiske statsborger automatisk var en god protestant og omvendt. Kirken — en gang en faktor, der satte staten på plads — var blevet en lovlydig og kontrolleret undersåt. Reformationen fik i Tyskland en krank skæbne, idet frihedens budskab ikke fik lov til at gro i folket, således at den kunne blive en både religiøs og social nyordning. Folke-rejsningen blev kvalt, kampen om

den enkeltes befrielse blev lavet om til en nationalstats, det protestantiske Prøjsens, befrielse fra det katolske riges favntag. Kirken skulle hjælpe til at konstituere denne autoritære stat: Bismarck „kronede“ Luthers værk.

Således er Tyskland i dag ikke bare delt i øst og vest, men siden reformationen også i nord og syd; en Oder-Neisse-linie må suppleres ved en virksom Rhin-Main-linie — og fra ældgamle dage går der en bro af sympati fra Danmark hen over det forhadte Prøjsen til det „elskværdige“ Sydtykland. Skønt selv protestanter sympatiserer med de katolske bajrere og rhinlændere. Man hævder, de er mere hyggelige, rare og menneskelige, ligesom man selv er derhjemme — mens præjserne synes embedsmæssige, „militærtossede“, korrekte og kølige. Ganske pudsigt har man i Prøjsen en større forkærlighed for de stilige svenskere end for de „formløse“ danskere. Denne sympati og antipati er gensidig. Da jeg på foredragsrejser igennem Tyskland talte om Danmark, spurgte man i diskussioner både i Nord- og i Sydtykland efter Sydslesvig — men begge steder med forskellig accent: i det gamle Prøjsen mente man, at Danmark var gridsk — „Først tog

JOHS. JEREMIASSEN

Malermester
Nørreport 16, Århus
Tlf. 2 31 33

C. CLAUSEN

Dampskibsrederi A/S
Århus

K. WILCHEN LAURSEN

Ole Rømersgade 65
Århus — Tlf. 2 31 26

MARSTRAND

Århus

J. C. HALVORSEN & SØNNER

Kroghsgades cementstøberi
Århus — Tlf. 25599 - 25347

NIEPORT & CO.

Rådgivende ingeniører F.R.I.
Hans Brogesgade 49 — Århus

V. KNUDSEN HEE

Murermester
Tingvej 37 — Hasle — Århus

E. DALGAARD SØRENSEN A/S

Betonvarefabriker
Silkeborgvej 41 — Århus

DANSK-SVENSK STÅL A/S

„Akadiahjørnet“, Borgporten
Århus — Tlf. 2 31 42

P. HEDEGAARD

Tømremester
Højbjerg — Tlf. 70094

M. SIESING A/S

DANSGADE 11 — TLF. 40999 - 40106
AARHUS

„SANTAX“ RØNTGEN

AARHUS

A/S AARHUS THEATER**VIGGO MADSEN**

Rådgivende ingeniør - M. af I.
Ellemarksvej 43 - Telefon 40883 - Aarhus

DANSK AKTIESELSKAB

CHRISTIANI & NIELSEN
Filial Aarhus Ryesgade 23

**MAGDALENEMØLLENS RUGBRØD
DET SMAGER BEDRE**

Aarhus

KNUD AAGAARD

Telf. 20387
Klostergade — Aarhus

**A/S CHR. FABER
AARHUS****AKTIESELSKABET
KORNERUP, KOCK & BANG**

Aarhus

P. A. PETERSEN & SØN

Telefon 21180
Guldsmedegade 29 — Aarhus

JYDSK HÆRDERI A/S

Aabogade 27
Aarhus — Telefon 69222

AARHUS LERVAREFABRIK

v/ S. Nielsen
Skovvangsvej 17 - Telefon 68257

**AKTIESELSKABET
NORDISK KAFFE KOMPAGNI**

Morten Børupsgade 12-14 - Aarhus

AARHUS TARM COMPAGNI

Aktieselskab
Haslegaarden - Aarhus

HERSKIND JØRGENSEN

Chr. Wintersvej 102-104
Aabyhøj

**SØREN ABRAHAMSEN &
H. P. NIELSEN**

Rådgivende ingeniører F. R. I.
Park Allé 5 — Aarhus

CHR. MIKKELSENS SØNNER

Aut. gas- & vandmestre
Hejbergsvej 6 - Aabyhøj

**AKTIESELSKABET JYKO
AABYHØJ**

Vi samlede i skovene. Det var det eneste sted, hvor man kunne undgå de voksnes evindelige tilsyn.

de Nordslesvig fra os, nu vil de også have Sydslesvig". — Derimod mødte jeg en bølge af sympati for de danske Sydslesvigeres problemer i det katolske Tyskland, der udtryktes omtrent således: „Det kan vi da godt forstå, at de vil væk fra Prøjsen“.

I denne forskellige reaktion overfor et grænseproblem møder vi — i en nøddeskal — Tyskland, som det har været, og som det stadigvæk er. — Vi møder Tyskland ud fra en europæisk synsvinkel, sådan som tyskerne ikke selv oplever deres situation — vi møder nemlig Tyskland som en „stat“ der er svejset sammen — og vi gør det ganske bevidst og meget tydeligt, for vi kommer fra Danmark, fra et „folk“, der er vokset sammen. Hver dansk turist oplever sommer for sommer denne forskel mellem nord og syd i Tyskland, dette brogede billede af tyske folkestammer, der etnologisk, sprogligt, psykisk og religiøst er splittede til bunds.

Da jeg i 1935 flygtede fra Hitler-Tyskland til Danmark, troede jeg, at jeg som god „demokrat“ nu skulle søge vej ind til den danske „stat“. En tilfældighed førte mig med det samme til en lille fynsk friskole, hvor jeg hørte og oplevede det „levende ord“, det „folkelige“ og det „kristelige“, en livsopfattelse der kunne synges og et fællesskab, der mindede mig om vandrefuglenes gruppelev.

Jeg lagde hurtigt mærke til, at jeg kom fra en „stat“ til et „folk“, fra en organisation til en organisme, fra en mosaik af hjemstavsprægede folkestammer til en biologisk enhed — også i Danmark er der „stammer“; men de lyder en fælles lov, ligesom legemets lemmer. Denne første berøring med Danmark var som et bad i sommerens hav: man bliver lykkelig ens med vandet, der bærer, renser og omskyller en.

Jeg fandt i Danmark det, jeg savnede i Tyskland

Mangt og meget, jeg forefandt i Danmark, var dog ikke fremmed for mig. Jeg fandt det, jeg savnede i Tyskland, tolerance, medmenneskelighed, en „liberal“ måde at være på selv hos dem, der kaldte sig „konservative“ eller „socialister“; jeg fandt kristelig og humanistisk adfærd endda hos dem, der hverken var kristne eller humanister i deres teoretiske livssyn; man „levede“, men diskuterede nødtigt om tro og gerning; i gerning vistes troen. Jeg fandt „Europa“ i Danmark og et ældre Tyskland, der havde overvintret i denne oase, der har stået tiderne, endda to verdenskrige, igennem; endnu mere — et ældre Tysklands ideverden, Luthers, Herders, Hamanns, Goethes tankesæt, fandtes forbausende frisk, lyslevende, ligefrem videre udviklet og udfoldet i folkehøjskolernes Danmark. Her taltes Europas sag i dansk tungemål; i den danske provins, i en lille fynsk landsby, i forsamlingshuset, i friskolen, i kirken fandt jeg Europa — det Europa, Prøjsen har trådt under fødderne. Jeg kunne, om skæbnen havde villet, måske have fundet samme Europa i Østrig, i Svejts, måske endda i de ikke-prøjsiske landsdele indenfor Tyskland; muligvis endda i Prøjsens egne katakomber, iblandt Hannovers og Westfalens separatiser — muligvis.

Men jeg ejede „Europa på tysk tungemål“, eller noget af det, allerede i forvejen; jeg var ingen helt fremmed i Danmark; Danmark var ikke helt fremmed for mig, for jeg kom fra vandrefuglenes oprør i Berlin, et oprør, der rettede sig mod

Prøjsens maskineri, mod denne forlorne blanding af stat og kirke, autoritet og afmagt. Vi var hverken spejdere eller vandrelaug — det, at vi gik på tur, var mere fremtvinget af situationen: hvor skulle man ellers mødes til sammensværgelse om ikke i skovene, det eneste sted hvor man kunne undgå de voksnes evindelige tilsyn. Vi var liberale — og netop derfor — i et totalisært system — revolutionære. Liberal væremåde har den dag i dag dårlig jordbund i tysk sindelag; vore eventyrlige rejser, der fik os til at opdage Europa, bragte os snart i vanry som en slags intellektuelle zigøjnere og politiske rakkere, der ingen steder hørte hjemme. Netop denne bratte erkendelse af, at vi egentlig var hjemløse i det hus, vore fædre havde bygget for os i den prøjsiske stat og dens protestantiske kirke, gjorde os både ensomme og modne til et ægte fællesskab. Vi boede i Prøjsens hjerte, i Berlin, men vi brød op derfra — bare væk. Vi vidste ikke hvorhen; vi var en bevægelse uden mål, ungdommelig, romantisk, fyldt med ordrig idealisme og trods alt med sikker instinkt for det uægte i vore omgivelser og det ægte, vi mødte udenfor. I Prøjsens centrum — i Berlin — opstod den mest liberale, antiprøjsiske ungdomsbevægelse, der senere skulle brede sig over hele Tyskland som varsel og symbol for en gammel sandhed — nemlig den, at der, hvor sygdommen er værst, altid ligger en skjult læge-dom parat.

Prøjsen snød atter en gang sine opsætsige

Dog også dette oprør endte tragisk — ligeså vel som reformationen blev vandrefuglenes protest opfanget og ædt af staten; de samme, man havde vendt sig imod, skolens, kirkens, myndighedernes mænd, blev ledere i den først så frygtede og forkastede bevægelse. Prøjsen snød atter engang sine opsætsige, dog naive undersåtter; man beroligede stormen ved at bygge „gyldne bure“, vandrehjem og mødelokaler til de unge; deres revolte druknede i velfærd — de stillede mandskab for Hitlers statsungdom; efter en episode af misforstået demokrati genopstod Prøjsen under hage-

**A/S CARL HANSEN'S
RUTEBILER**
VEJLE

**VEJLE
AMTS-FOLKEBLAD**

M. VESTERGAARD & CO. A/S
Aut. G.M. forhandler
Vejle

ANDERS BACH A/S
Vejle

**A/S VEJLE
MARGARINEFABRIK**

Aktieselskabet
Vejle
Sålelæderfabrik

Charles Hindborg
Aktieselskab
VEJLE

**ULDTÆPPER
PLAIDS
GULVTÆPPER**

TH. WITTRUP

**ULDVARE-OG TÆPPEFABRIK A/S
VEJLE.**

AKTIESELSKABET
VEJLE ALBUMINFABRIK
(THE VEJLE ALBUMEN FACTORY, LTD.)

M. Jørgensen
Frøavl og frøhandel
GREJSDALEN A/S — VEJLE

korsflaget — og kirkens mænd, endda en pastor Niemøller, opfordrede os, den tyske ungdom, at slutte op omkring Hitler.

Det var i den tid, at jeg som politisk flygtning fandt vandrefuglenes længsler, disse aldrig formulerede, i stadig protest bare negativt formulerede idealer virkeliggjort i den danske provins: hvilken lykkelig, ligefrem berusende opdagelse! Europa — og dermed et ældre, et ikke prøjsisk Tyskland, havde overvintret i Danmark. I landlige forsamlingshuse talte præster og lærere om Heine, Goethe og Herder. Skuespillere læste deres digtning, Grundtvigs syn om mødet mellem Odin og Kristus, hans opfattelse af myter og religion, „menneske først, så kristen“ var som en nordisk fortolkning af Thomas Aquinas — jeg blev snart klar over, hvorfor danskerne foretrækker den brede og jævne menneskelighed i Bayern — med alle deres fejl — og Rhinlandets sære blanding af lune og nøgternhed fremfor det prøjsiske skema: de finder noget af deres eget dernede. Sydtysklands internationale kirke bevarede kontakt med Europa, Prøjsens nationale kirke afbrød den: her guddommeliggjorde man staten, der stod man på vagt mod dens indgreb, og det måtte naturligvis præge befolkningens mentalitet.

Vejen fra Luther over Bismarck til Hitler er åbenlys

Og var det ikke Bismarck, der tvang både sydtyskerne og sønderjyderne mod deres vilje til at være stortysk-prøjsiske soldater, der startede kirkekampen og ensretningen i skolerne? Vejen fra Luther til Bismarck og videre til Hitler er åbenlys — endskønt hver enkelt part vil frabede sig slægtskab med sin efterfølger — men hvordan ligger landet idag?

Prøjsen er ituslået; dets rygrad — junker, officer, embedsmand — er knækket; de sydtyske stater og dermed katolicismens og føderalismens time er inde; Vesttyskland styres af en rhinlænder, en katolik: Adenauer. Mon han kan lide prøjserne? Næppe. Ikke det protestantiske Berlin, men en katolsk by, det lille hyggelige

Bonn, er hovedstad. Tyskland er delt i mange lande, hvert med sit folkeeting og ministerium, næsten som i den førprøjsiske tid. Vi husker vel Grundtvigs profetiske ord om, at når de mange tyske småstater enes, så bliver der en vældig krigsmaskine af denne centralistiske stat? I folkestyrets og folkekirkens Danmark kan vi kun være glade for denne udvikling i vort naboland; den eksplosive blanding af prøjserånd og protestantisme synes endelig brugt op; vesttysk og dansk udenrigspolitik er sammenordnet — en kendsgerning, man gerne vil lukke øjnene for; men den er det. Dansk socialdemokrati og Adenauerparti har udenrigspolitisk samme mål: de er begge nødt til at have det.

For Prøjsen er genopstået, endda ikke langt fra os; vi kan se dets uhyggelige skygge fra Lollands kyst — Prøjsen er genopstået under røde flag — i Østtysklands terrorregime.

Da jeg under besættelsen blev hentet af Gestapo sigtet for højforræderi, førtes jeg til hovedkvarteret i Berlin, til det berygtede fængsel i Prinz Albrecht Strasse. Der mødte jeg Østtysklands nuværende handelsminister, kommunisten Heinrich Rau. Det var i 1942. „Tyskland bliver delt“, sagde han, „når Hitler er væk. Der vil opstå en fredsperiode — og så vil der komme en ny krig mellem kapitalisme og socialisme. Det første, vi gør i Øst-Tyskland, er oprustning! Vor røde armé vil på en eller anden måde marchere ind i Vest-Tyskland — så hele Tyskland bliver en rød blok, der støtter Sovjetunionen i det kommende opgør!“ Der var også Franz Dahlem, hvis stjerne atter er for opadgående i Øst-Berlin: kommunisternes yndlingslæsning var . . . Bismarck, Frederik den store, Clausewitz! „Du tror, de er vore modstandere?“ smilte de. „Tværtimod! De har forberedt den totalitære stat, som vi ønsker!“ For nylig besøgte jeg Rau i Øst — en fair og idealistisk mand! Hvor mange prøjsiske officerer, modstandsfolk, litterater og jurister havde ikke været lige så fair og idealistiske! Det er ikke det, det kommer an på. Der var fremgang i Øst — var der måske ikke fremgang

i Hitlers industri, i det gamle Prøjsens åndsliv? Det er heller ikke det, det kommer an på. Men selve systemet er et voldtægtsforsøg mod mennesket — mod dets frihed, dets væsen og mål. Mennesket, „skabt i Guds billede“, Prøjsen, nationalsocialismen, Øst-Tyskland håner denne idé; mennesket, som led i statens maskineri — Rau havde læst sin Bismarck på rette måde!

Øst-Tyskland er genoprustet, **endda i den tidligere værnemagts uniformer** — og folkepolitiet, en camoufleret armé, har været der i det meste af de sidste ti år. Danmark står foran valget, om man hellere vil se tyske sovjet-soldater eller natotropper ved grænsen; for en nøgtern betragtning er den vesttyske genoprustning intet problem. Vi er i samme båd. At sydslesvigerne — ligesom tidligere tyske modstandsfolk — har antipati mod at trække i trøjen igen, er forståeligt — men er det en „prøjsisk“ trøje?

Sydslesvigs opgave i dag er at være en antiprøjsisk surdej

At man — af lutter bitterhed mod Bonn — sender et venligt smil mod øst og falder for deres propaganda, f. eks. hvordan de behandler deres sorbiske mindretal, er en skæbnesvanger misforståelse af historiens store linier: Sydslesvigs opgave i dag er netop at være en antiprøjsisk surdej, en tærskel til Europa, en vej mod demokrati. Men søger tysk ungdom for alvor vejen til Europa — er de, eller ønsker de at være demokrater? Med ængstelse efterlyser vi en folkelig vækkelse og iagttager vi en sejt tro på organisation, autoritet og pengemagt; har man gjort op med sig selv og erkendt sygdommens rod: Bismarck, der kroner Luthers værk?

Bortforklarer ikke altfor mange Hitler-perioden som en episode, en slags epidemi, der nu er overstået? Der er uden tvivl megen katolsk ressentiment og protestantisk flugt fra fallitboet i det indretyske opgør, der elsker ordene Europa og demokrati. Selverkendelsen, der standser på halvvejen, er dog det mest farlige: unge mennesker, der hader nazismen, kan finde på at hænge Bismarck og prøjser-kongernes billeder op på de-

Dansk Kafferisteri
Aktieselskab

Kolding

A/S FRØKONTORET
(For undersøgt markfrø)

KOLDING
Tlf. 4344*

A/S TH. PETERSEN & CO.
Kolding

**A/S KOLDING
KULKOMPAGNI**

**N. REINHOLDT A/S
LUNDERSKOV**

**D. A. K. A.
LUNDERSKOV**

**FÆLLESFORENINGEN FOR
DANMARKS BRUGSFORENINGERS
FABRIKKER, KOLDING**

SCHOUS TRÆLASTHANDEL A/S

KOLDING

OSCAR CHRISTENSEN A/S

KOLDING

I/S ELEKTROGENO

KOLDING

S. WINKLERS EFTF. A/S
Kolding

KOLDING

I/S DANA
Sydjydsk Iscreamfabrik

TLF. 1848

A/S KAALUNDS FABRIKER
Kolding

res væg. En tidligere jødisk emigrant fra Skandinavien, professor Schoeps fra Erlangen, grundlægger en „prøjsisk“ ungdomsorganisation, hvis formål er at genindføre det gamle monarki! — Vi gentager spørgsmålet: søger tysk ungdom for alvor „Europa?“

Svaret lyder paradoksalt: de bedste demokrater og de mest bevidste europæere mødte jeg i Berlin og i Østtyskland! Skæbnens ironi — historiens lunefulde spil! Prøjsens gamle hovedstad er i dag demokratiets mest fremskudte forpost mod øst — og efterkommerne af dem, der

grunlagde Prøjsen som den første totalitære stat, er i dag tvunget ind i det mest fuldkomne prøjsermaskineri, der findes — det er Prøjsen uden maske, uden protestantisk fernis, den guddommeliggjorte stat, samfundet uden Gud: dets ledere har med iver studeret Clausewitz og Bismarck, Hegel og Karl Marx. De er herrer uden følge. Befolkningen og netop de unge går i tavs protest i deres kirker, der så længe har stået tomme: Europa og demokrati, kristendom og humanisme: her er disse ord ingen slidte fraser, men ungdommens og modstandens paroler.

lige grunde. De bliver tilbage for at møde den skæbne, der venter dem.

Judith og træfiguren når sikkert til friheden, medens fiskeskipperen vender hjem til sin by med skibet. Selv skibsdrengen, der drømte om eventyr på fjerne, frie have, vender frivilligt tilbage, skønt han havde chancen til at gøre sig fri.

Det er således ikke nogen bog med „happy end“; der hviler en knugende, uforløst stemning over den.

Forfatteren har — ifølge forlagsomtalen — siddet i koncentrationslejren Dachau, og er senere deserteret fra fronten i Italien og har været krigsfange i Amerika. Han har oplevet den indesparredes afmagt og den fangnes længsel efter friheden.

Også i vore dage flygter mennesker over grænser og have for at komme ud af mørket, for at gendvinde retten til at leve, tro og tænke i frihed.

OLAV HOLST.

NYE BØGER

DRØMMEN OM ZANZIBAR

*Roman af Alfred Andersch.
Jespersen og Pios Forlag.
184 sider. Kr. 16,75.*

En lille afsides liggende tysk by ved Østersøen med en smule havn og en gammel kirke med altdominerende tårne — det er sceneriet, hvor forfatteren lader handlingen foregå. Tidspunktet er 1938, men det kan for den sags skyld være hvor som helst og når som helst, det kan være alle steder, hvor diktatur og barbari forhindrer fri udfoldelse af menneskelighed, og hvor åndeligt mørke ruger. Det kan være alle steder, hvor mennesker tvinges bort fra hjemmet for at gøre desperate forsøg på at slippe ud af mørket. Det er drømmen om frie strande hinsides havet.

— Fiskeskipper Knudsen og hans skibsdreng gør klar til at stå til søs for at fiske, men der skal ske meget, før de kommer afsted.

Med toget kommer den unge jødepige Judith til byen. Hun vil forsøge at slippe

bort, nu da hendes moder er død. Hun ville aldrig have flygtet fra den syge moder, som imidlertid tager gift for ikke at være skyld i, at datteren „skal blive hentet“. I den lille by vil hun forsøge at få skibsløjighed og slippe bort fra raceforfølgelse, koncentrationslejre og tilintetgørelse.

Samtidig kommer en ung mand cyklende til byen, det er Gregor, der er kommunistisk partiinstruktør, og som har fået den opgave at genoprette partiarbejdet i byen. Nazisterne har fået overtaget overalt, og modstanderne trækker sig tilbage fra et arbejde, der på forhånd er dømt til at mislykkes. Gregor skal træffe fiskeskipper Knudsen, som tidligere har været virksom i det politiske arbejde.

Samme dag opsøges fiskeskipperen af byens præst, Helander, der vil overtale ham til at sejle et mærkelig moderne kunstværk, en træfigur i kirken, til Sverige. „De andre“ nazisterne, har bebudet, at de næste dag vil komme og konfiskere figuren.

Alle disse personers inderste tanker kredser ustandseligt om muligheden for at slippe bort, selv om de — også overfor sig selv — camouflerer deres hensigter.

Det lykkes efter mange besværligheder at overtale fiskeskipperen til at tage træfiguren med til Sverige, og det lykkes også at få ham til at tage Judith med. Da chancen endelig er der for at slippe væk, viger præsten og kommunisten alligevel tilbage i sidste øjeblik af forskel-

Stærk som bog - og lige så kendt som film

Tankevækkende bog om begreberne ære og mod, ret og uret.

Pierre Boulle: **Broen over floden Kwai**. Gyldendal. Kr. 14,75.

Med tonerne af „River Kwai marchen“ i ørerne og med filmen i erindringer læser man Pierre Boulle's roman, og er spændt på, om den nu kan holde til al den reklame og førømtale, der har været om film og bog. Man er dog ikke kommet mange sider ind i bogen, før man bliver holdt fast af den mærkelige, dirrende spænding, der præger romanen i et stadigt stigende tempo.

Scenen er en japansk krigsfangelejr i Birmas jungle under den anden verdenskrig. Problemerne i bogen er vel nok sat på spidsen — eller snarere på hovedet — men derved opnår forfatteren, at konflikten og situationerne bliver belyst fra alle sider. Der er ingen pegefinger, som gør opmærksom på, hvad der er ret eller uret, hvad der er godt eller ondt; det står det til læseren selv at tage stilling til.

Den ydre handling er kort fortalt.

VEJEN ANDELSMEJERI

Bajsen

Ryesgade 4—6 — Århus

L. C. HANSEN
Drengekonfektion

Herning 1055

C. A. BECHGAARD
Civilingeniør

Grøvlingevej — Højbjerg

CHR. O. BANSMANN
Malermester
Århus

**DANSK
HANDELSBLAD**

Abyhøj

E. Strandgaard
Vognmand

BRABRAND

H. MORTENSEN
Købmand
Brabrand

VEJEN SPAREKASSE

**SØREN WILLADSENS
MØBELFABRIK**

VEJEN

A/S PHØNIX
Tagpap og vejmaterialer

VEJEN

VEJEN TRÆLASTHANDEL
Aktieselskab

A. MIKAEL LAURSEN
Århus

AKSEL SKOV, arkitekt, M. A. A.
Boligministeriets konsulent.

GERTRUD RASKS VEJ 7 — ÅRHUS — TLF. 68 2 55

Margarinefabriken „KOLDINGHUS“

TLF. 1407 — GRØNNINGEN — KOLDING

Den engelske oberst Nicholson har med sit mandskab måttet overgive sig til de sejrende japanere, og er blevet ført til lejren ved floden Kwai for at bygge en bro, der kan føre jernbanelinien fra Singapore og Bangkok til den bengalske bugt. Ad denne vej vil japanerne føre tropper og materiel til et fremstød mod Indien.

Oberst Nicholson er det, man kalder „den gammeldags officerstype“, hvis hellige grundprincipper er disciplin og pligtfølelse. Da man i lejren ved floden vil sætte såvel mandskab som officerer til at bygge fjendens bro, protesterer han harmdirrende — mod at officererne skal arbejde manuelt sammen med mandskabet. Med britisk korrekthed overrækker han den japanske oberst et eksemplar af Haagerkonventionens regler.

Til trods for japanerens raserianfald og den deraf følgende tortur og mishandling, holder oberst Nicholson stædigt og modigt fast ved sine krav. Det mærkelige sker, at hans modpart, den japanske oberst Saito, efterhånden bliver klar over, at han af tekniske grunde ikke kan gennemføre broens bygning uden de engelske officerers ingeniørhjælp. Oberst Nicholson får sin vilje og englænderne bygger broen. Nicholson vil på denne måde vise fjenden den hvide races overlegenhed, samtidig med at han holder sine folks moral og disciplin oppe, så de ikke går til grunde under de frygtelige vilkår i junglen.

Efterhånden føler oberst Nicholson, at denne bro er „hans bro“, og han sætter al sin vilje og energi ind på, at den skal blive færdig til den fastsatte tid, forglemmende hvad formålet med broen egentlig er: fremstød mod broen i kampen mod de allierede.

Samtidig med, at bygningen af broen skrider frem, forbereder en sabotagegruppe at sprænge broen i luften. Man følger gruppens møjsommelige fremtrængen gennem junglen, forberedelserne til sabotagehandlingen, og endelig natten, hvor sprængladningerne fastgøres til propillerne under vandlinien. Alt synes gennemtænkt og forberedt, og dog — i løbet af natten falder vandstanden i floden

ganske uventet og sprængladningerne kommer tilsyne. Vil japanerne opdage det, inden toget kommer? Japanerne opdager intet, men oberst Nicholson bliver pludselig klar over, at man vil sprænge „hans bro“ og gør anskrig.

Konflikterne i bogen er sat dygtigt sammen; måske vil nogle synes, at oberst Nicholsons måde at reagere på ikke kan være rigtig, men man har da tidligere set mærkelige udslag af „officersære“ også i andre lande. Den gammeldags officersuddannelse

regner ikke sabotage og spionage for rigtig hæderlige og er ikke indstillet på den moderne krigsførelse med alle til rådighed stående midler.

Den spændende handling, det fremmedartede milieu og de mange tanker, bogen sætter i bevægelse hos læseren, gør, at selv de mange, der er blevet træt af krigsbøger, vil læse denne med glæde. Det er forståeligt, at forfatteren har fået Sainte-Beuve-prisen for sit værk.

OLAV HOLST.

LANDSMØDE HOS

Gestapofangerne

Drøftelse af betimeligheden af at åbne for andre end ex-fanger.

Landsforeningen Gestapofangerne holdt det ordinære landsrådsmøde søndag den 9. november. Man havde i år valgt Kolding som mødested.

Der var mødt repræsentanter fra København, Randers, Århus, Graasten, Kolding og Aalborg.

Hagbart Andersen valgtes til dirigent. Formanden, professor Ove Hoff aflagde beretning og dvælede især ved landsstævnet i Oslo, som var blevet den helt store og uforglemmelige højtidelighed med en betagende oplevelse af de norske kammeraters gæstfrihed.

Kassereren Niels Stampe aflagde regnskabet, der godkendtes. Man havde i forbindelse med regnskabsaflæggelsen en drøftelse af foreningens økonomi.

På valg var næstformanden E. Christiansen, Randers, Arild Mikkelsen, København samt kassereren Niels Stampe, Holte. De blev alle genvalgt. Dette medfører igen, at forretningsudvalget fortsætter uændret. Som landssekretær valgtes Peter Hansen, København. Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen genvalgtes som revisor.

Efter en drøftelse af kontingentbetalingen af medlemmer, der var dårligt økonomisk stillet, vedtog man, at afgørelser om evt. kontingentfrigtagelse skulle afgøres af de enkelte foreninger i hvert enkelt tilfælde. De enkelte foreningers ret til at sende repræsentanter står dog i forhold til det kontingent, der er indbetalt til landsforeningen.

Efter forslag fra Chr. Karstensen, Graasten rejstes spørgsmålet om evt. at optage som medlemmer modstandsfolk, der ikke havde været arresteret. Spørgsmålet gav anledning til en livlig drøftelse, der dog mundede ud i, at kun tidligere fanger kan være aktive medlemmer, hvorimod andre kan optages som passive medlemmer.

Man vedtog at afholde landsstævnet 30.—31. maj 1959 i Randers, idet man derved efterkom en invitation fra Randersafdelingen. Man har indbudt Grini-klubben til at sende repræsentanter.

Som svar på en forespørgsel gav formanden en redegørelse for, hvordan det i øjeblikket ligger med erstatningskravet til Tyskland.

**SPAREKASSEN FOR
CHRISTIANSFELD OG OMEGN**

SVEND HOLM
Aabenraa — Tlf. 2 10 50*

**AABENRAA
KONFEKTIONSFABRIK**
Søndergade 15 — Tlf. 2 37 39

SVEND WÆVER A/S
Aabenraa

J. DIEDERICHSEN
Tyrols Maskinfabrik
Sønderborg — Tlf. 1720

FR. TINGLEFF
Kolonialhandel — kafferisteri
Sønderborg

**SØNDERBORG
KAFFERISTERI**

„IRIS“
Mdl. af: Sig det med blomster
Sønderborg — Tlf. 2266.

SHELL SERVICE STATION
Algade 2 — Sønderborg

A. PALLESEN
Aut. elektroinstallatør
Augustenborg — Tlf. 9

*Nordborg
Sparekasse*

Fabriken „ACORN“

AABENRAA MANUFAKTUR A/S

„CERES“ Korn- & Foderstofforretning
Aktieselskab

AABENRAA

CHRISTIAN PETER BARSØE A/S

AABENRAA — TLF. 2 33 66

HOFFGAARD A/S
AABENRAA

PETER JESSEN
AABENRAA

AABENRAA MARGARINEFABRIK

AABENRAA AUTOMOBILSELSKAB A/S

BROAGER TRÆLASTHANDEL OG TRÆVAREFABRIK
Aktieselskab

BROAGER SPARE- OG LAANEKASSE

FOLKEBANKEN FOR ALS OG SUNDEVED A/S
Nordborg afdeling

Danske ex-fangers smukke gave til den norske kirke i København

Samtidig en manifestation af den norske samhørighed

De danske ex-fanger kan i ganske særlig grad lide nordmændene, og dette må ses som forklaringen på, at fangerne også ønskede at være med, da nordmændene i København søndag den 23. november på festlig måde indviede den norske sømandskirke i København.

Ex-fangerne var med i billedet ved overrækkelsen af barken Aurora, en nøjagtig kopi af det finske skib af samme navn og med hjemstavn i Raumu.

Det blev overrakt af Svend Aage Svendsen, ledsaget af arkitekt Henning Kornbeck fra Kammeraternes Hjælpesfond.

Skibet blev modtaget af den djærve norske sømandspræst, Eirik Guldvog og

kirken arkitekt Carl Corwin. Guldvog takkede hjerteligt for gaven, som man ville hæge og værne om. Som gammel modstandsmand var det ham en særlig glæde, at skibet var en gave fra danske ex-fanger, og præsten bad om, at man ville lade takken gå videre.

Barken Aurora er udført af Svend Aage Svendsen, tidligere Horsørød og Frøslev. Da han kom hjem fra et sygehusophold, tog han i rekreationstiden fat på at bygge barken. Han har personligt udført hver enkelt lille ting. Det har da også kostet bygmesteren 1200 arbejdstimer.

I gaven ligger også den smukke manifestation af det nordiske fællesskab. Barken er finsk og gaven er fra danske til

nordmænd. Skibet vil få en meget fremtrædende plads i den norske sømandskirke, som har fået navnet: Kong Haakons kirke.

„Excellencen“ markerede i TV 10-årsdagen for tiltrædelsen af menneskerettigheds-erklæringen.

Onsdag den 10. dec. viste fjernsynet den svenske film „Excellencen; skrevet af Sven Stolpe og instrueret af Hasse Ekman. Lars Hansson spillede hovedrollen som Herbert von Blankenau, der på sin 60 års fødselsdag hyldedes af repræsentanter for mange kulturgrene i sit palæ i Wien.

Men andetsteds ophidser naziløjtnanten Max Karbe de unge studenter mod excellencen og knuser hans buste, der er opstillet i universitetets aula.

Herbert von Blankenau's unge datter, der er til stede, bliver meget fortørnet på sin fars vegne og protesterer højlydt, med det resultat, at hun er lige ved at lide overlast af de ophidsede studenter, men reddes af løjtnanten.

Der opstår et kærlighedsforhold mellem de to. Max Karbe, der nu er udnævnt til kommandant i en kz-lejr udsteder et udrejsevisum til sin tilkommende svigerfar, men det skænker han bort i toget på vej til grænsen til en mand, der er i stor fare og vender derefter tilbage til sit palæ.

Han bliver nu arresteret og ført til svigersønnens kz-lejr, hvor han bliver udsat for tortur efter højere ordre. Man ser de unge nazibøddler blive rystet i deres inderste over, at han ikke klager sig, og een af dem spørger ham, hvorledes han kunne tie.

Hertil svarer han: „Kristus var med mig“.

Svigersønnen forsøger igen at redde ham; men det lykkes ikke. Herbert von Blankenau bliver skudt under flugtforsøg, og de to unge beslutter at flygte sammen.

Filmen blev udsendt i anledning af 10-årsdagen for FN's proklamation af menneskerettighederne, og bedre måde kunne fjernsynet ikke manifestere begivenheden på end ved at udsende den gribende film.

NIC. FOSMARK.

Ex-fanges arbejde skabte på 1200 timer barken Aurora.

<p>Jørgen Petersen Hestehave Frugtplantage pr. Sønderborg</p>	<p>Hans Knudsen JERN- & STALFORRETNING A/S SØNDERBORG</p>	
<p>Magasin Jørgen Andersen A/S PERLEGADE 57 SØNDERBORG</p>	<p><i>A/S Det nordiske Kamgarntspinderi</i> SØNDERBORG</p>	
<p>J. N. MAILAND A/S Vinhandel SØNDERBORG</p>	<p>NETZLER EFTERF. A/S SØNDERBORG</p>	
<p>ALSISK FRØAVL A/S SØNDERBORG</p>	<p>SØNDERBORG ANDELS-SVINESLAGTERI</p>	
<p>JENS ANDERSEN Manufaktur - trikotage en gros Sønderborg tlf. 2 20 84</p>	<p>RINGGADE</p>	<p>QUITZAU TLF. 2 19 25 SØNDERBORG</p>
<p>ADOLF J. WOLF Møbler & inventar St. Rådhusgade — Sønderborg</p>	<p>SØNDERBORG ANDELSMEJERI</p>	
<p>H. C. JACOBSEN Jernbanegade 8 — Sønderborg</p>	<p>HANS HANSEN & CO. A/S Dame- og herrekonfektion SØNDERBORG</p>	
<p>HANDELSBANKEN I SØNDERBORG</p>	<p>Sønderborg internationale turist- og selskabskørsel klarar Deres transportproblem. Ind- og udland, 10 busser, 240 personer, sted- og sprogkyndige chauffører. M. C. HERMANSEN Sønderborg Kastanieallé 31</p>	
<p>HILMER HOLM SØNDERBORG</p>	<p>BRØDRENE EEGHOLM SØNDERBORG</p>	
<p>OTTO WOLF Slakteri - pølsemageri St. Rådhusgade — Sønderborg</p>	<p>EKSPRES Sønderborg Dampfarveri og kem. tøjrenseri Perlegade 80 Sønderborg</p>	<p>OPTIKER MØLLER Sønderborg</p>

Nyt tysk tilbud om erstatninger

Uantageligt, men dog et forhandlingsgrundlag, der ikke udelukker politifolk og frihedskæmpere

Man har i nogen tid haft en følelse af, at der var et tysk svar med et nyt tilbud under udarbejdelse i Forbundsregeringens kontorer i Bonn.

Svaret er nu kommet og blev overrakt den danske ambassadør i Bonn den 8. december og var en forbedring af det tidligere erstatningstilbud, der blev afvist fra alle sider.

Ekstrabladet havde imidlertid haft lidt for travlt, for allerede den 5. december kunne man både på spiseseddel og i 3-spaltet artikel erfare, at der var 120 mill. kr. på vej fra Bonn til danske ex-fanger, og at der således ville blive 20.000 kr. til hver i gennemsnit. Bladet havde dog søgt oplysninger hos en velorienteret men man foretrak at bringe det sensationelle og ikke det nøgterne.

Dagen efter skrev Information omtrent det modsatte for den 9. decbr. at bringe den bedste af de gengivelser af den tyske note, som hidtil er fremkommet.

Den tyske note henviser først til London-overenskomsten, ifølge hvilken erstatningskrav fra 2. verdenskrig mod Tyskland skal henvises til den endelige fredsslutning, men derefter anføres, at den vesttyske regering er villig til i samråd med de implicerede landes regeringer at overveje en frivillig samlet erstatning for personer, der som følge af deres race, tro eller verdensanskuelse blev berøvet friheden af det national-socialistiske styre, eller hvis helbred har lidt varig og alvorlig skade.

Noten angiver ikke erstatningsbeløbets størrelse. Der henvises blot til, at der består visse grænser for den tyske regerings finansielle muligheder for erstatningsydelse — på grund af de allerede ydede erstatninger i forbindelse med Jewish Claims. Conference og til Israel og som følge af en række andre økonomiske byrder i forbindelse med 2. verdenskrig. Fordelingen af erstatninger overlades til de respektive landes regeringer.

Det er uofficielt fra Bonn blevet oplyst,

at det tyske tilbud er på ca. en halv milliard mark.

Det er nu et par år siden, at otte lande henvendte sig til Tyskland med erstatningskrav, nemlig Danmark, Norge, Holland, Belgien, Frankrig, England, Grækenland og Luxembourg og senere Italien, Østrig og Schweiz. I fælleshenvendelsen var ikke stillet krav om noget bestemt beløb. Tyskland besvarede i første omgang henvendelsen med et tilbud om — som en barmhjertighedshandling — at ville støtte en privat tysk indsamling til fordel for naziregimets ofre. Tilbudet blev afslået af alle de berørte lande.

Det danske udenrigsministerium modtog noten pr. telefon om aftenen den 8. decbr.

Som noget generelt for de nu fremførte tyske synspunkter kan siges, at de bærer præg af, at man søger at finde en eller anden ordning, hvorefter Tyskland kan slippe så billigt som muligt.

Fra det tyske udenrigsministerium er der til den danske presse udsendt en redigering for, hvad Forbundsregeringen har eller agter at udbetale i erstatninger. Man ønsker derved at tegne et billede af et land, der er i besiddelse af den bedste vilje af verden til at gøre den forvoldte uret god igen.

For næsten alle beløbene gælder det imidlertid, at de er udbetalt til tyskere, der har lidt overlast af Gestapo. Man kunne derfor have sparet udgifterne til skriverierne og portoen til forsendelsen, da det i det store og hele er forsøget på at tale om noget andet.

Hvis man fra tysk side havde draget den slutning af, at man har udbetalt erstatninger til tyskere, at man så også måtte betale erstatninger til udlændinge, der oven i købet havde lidt den tort at blive deporteret til fjendens land, jo så var det en helt anden sag.

Det virker komisk på danskere at læse tyskernes forsikring om, at det er

frivillige ydelser, man foreslår. Hvorfor ikke flette ordet anstændige ind. Det ville også hjælpe på beløbene.

Den tyske henvisning til London-aftalen opfattes af nogle som en antydning af afvisning, men henvisningen danner imidlertid ikke nogen hindring for opnåelse af et resultat.

Man kan ikke af den nye note udlede, at politifolk og frihedskæmpere er udelukket fra at få erstatninger.

Tilbudet om at yde erstatninger til personer, der på grund af deres tro, race eller verdensanskuelse blev berøvet friheden af det nazistiske Tyskland ligger på linje med det danske erstatningsudvalgs formulering.

Skal disse ofre have erstatninger, må det blive en logisk konsekvens heraf, at de, der led ondt, fordi de hjalp de raceforfulgte, også skal have erstatninger.

Når det tyske tilbud nævner erstatninger til personer, der har lidt varigt, overser man at tage hensyn til årsagen til skaden.

Det kan måske ikke kaldes folkeretsstridigt, at man arresterede de danske frihedskæmpere, men det er så afgjort folkeretsstridigt at udsætte de internerede for kz-lejrenes umenneskelige behandling.

Ligeledes lader tortur sig heller ikke forsvare.

Det nye tyske svar på den danske henvendelse og de efterfølgende rykkerskrivelser må karakteriseres som et forhandlingsgrundlag.

Deri ligger, at det tyske tilbud i sin nuværende form er uantageligt, men at det dog er en forbedring.

Regner man ud, hvad Danmark måtte modtage, hvis vi skulle deltage i fordelingen af den halve milliard, ville det blive et beløb på mellem 3 og 5 millioner kroner.

Men lad os tilføje, at vi ikke kæmper for pengene, men for at statuere, at en stat ikke kan gøre som den nazistiske, uden at der bagefter følger et retsopgør. Og boden, der må erlægges, må være betydelig, ellers forstår tyskerne ikke alvoren i sagen.

F—k.

**SØNDERJYLLANDS
KREDITFORENING**

HADERSLEV

A/S NICOLAI OUTZEN

HADERSLEV

Arbejdernes
Brødfabrik A/S

HADERSLEV

R. F. Hesselberg A/S

HADERSLEV

Haderslev
Slotsvandmølle A/S

Haderslev
Foderstofimport A/S

**M. SCHAUMANN'S
KLÆDEFABRIK**

HADERSLEV

HOLM & MOLZEN A/S

HADERSLEV

A/S Severin Schmidt

Papirvarefabrik. — Papir en gros.

HADERSLEV

MICHAEL HANSEN
Jern- & stålforretning
Byggematerialer

HADERSLEV

MICHELSEN & JAKOBI

HADERSLEV

MICHELSEN & JACOBI
(Haderslev Trælasthandel)

Michael Sinding:
Sådan rent privat.
176 sider. 14,75. Schönbergs
Forlag.

Dagbogsblade

Bogen handler om unge gymnasiaster fra Aarhus Katedralskole under krigen.

De har deres hjem i Skaade bakker. En professordatter og en fabrikant søn er hovedpersonerne i et meget ungt kærlighedsforhold.

Forældrene er optaget af deres egne problemer og lader børnene seje deres egen sø, uden nogen form for interesse eller støtte ud over det økonomiske.

Men så kommer besættelsen og vender op og ned på det hele.

Fabrikantens to sønner kommer med i illegalt arbejde, og sammen med andre sabotører sprænger de faderens fabrik i luften for at standse hans arbejde for Værnemagten.

Professordatteren Nina har en onkel i København, som er minister, og efter et besøg hos onklen kommer hun hjem og docerer hans synspunkter med, at modstand er nytteless og tåbelig. Tyskerne er de stærkeste, og det bliver dem, der kommer til at regere Europa, så det vil være klogt at føje dem. Hun har i København mødt flere tyskere og har gået med dem.

Hendes ven Peter føler sig svigtet og finder hele tilværelsen lurvet og modbydelig.

Hans far er værnemager. Hans pige er tyskertøs. Landets regering hævder, at tilværelsen er en kæde af kompromisser, og at man må indrette sig og få det bedste ud af det. Han håber dog stadig på, at Nina holder af ham og tør ikke se sandheden i øjnene.

Bogen slutter med, at Gestapo fanger sabotørerne, og der iblandt fabrikantens ældste søn, medens den yngste, Peter, går under jorden.

Det er en tragisk historie. Forfatteren har et klart blik for den beregnende og egoistiske type af mennesker, som gør dem dumme i farens stund. Og han forstår at skildre ungdommens frigjorthed under en krig, når forældrene svigter.

NIC. FOSMARK.

4/11.

Nasser beskytter tysk kz-bøddel.

De vesttyske myndigheder har opgivet håbet om at få den Forenede Arabiske Republik til at udlevere den efterlyste kz-læge, dr. Hans Eisele, som man ønskede at kræve til regnskab for masse-mord på fanger i Buchenwald-lejren.

En talsmand for udenrigsministeriet i Bonn oplyste i går, at man opgiver sagen mod Eisele og sagen må betragtes som afsluttet.

Eisele blev under en krigsforbryderproces af en anklaget Buchenwald-fangevogter betegnet som „den største morder“ i lejren, men det lykkedes Eisele at flygte til Cairo, inden man kunne nå at arrestere ham.

Myndighederne i den Forenede Arabiske Republik nægter at udlevere Eisele, fordi de forbrydelser, han sigtes for, er blevet begået for over ti år siden og derfor efter ægyptisk lov er forældede. Det meddeles uofficielt, at Eisele har fået overdraget en overordnet stilling på et ægyptisk militærhospital.

14/11.

3—2 for Hoff i højesteret.

Også ved højesteret blev professor Ove Hoff frifundet for det injurisesøgsmål, der var rejst mod ham af instrumentmager Viggo Clemmensen i forbindelse med striden indenfor landsforeningen „Gestapo-Fangerne“.

Tre af de fem højesteretsdommere fandt det ikke injurierende, at professor Hoff i en artikel i landsforeningens blad havde rejst det spørgsmål, om Viggo Clemmensen overhovedet havde deltaget i modstandsarbejdet, mens to af dommerne var af den opfattelse, at Ove Hoff havde forsøgt at skabe mistillid til den tidligere landsformand. De to dommere stemte for at kende professor Hoffs udtalelser ubeføjet og idemme ham 10 dagbøder a 30 kroner. Hver af parterne skal bære sine sagsomkostninger ved både landsret og højesteret.

20/11.

Spiste af svinenes søde!

Ny belastede vidneudsagn mod de to tyske kz-opsynsmænd, Sorge og Schubert, hober sig op under processen mod dem ved retten i Bonn.

Den tidligere borgmester i Lübeck, Passarge, udtalte, at han ganske givet kun havde stået tiden i Sachsenhausen igenem, fordi han var blevet kommanderet over i svinestalden. Der havde det været muligt for ham at spise med ved svinenes trug. — Ellers ville jeg være død af underernæring, sagde han.

20/11.

Modstandsfolk i hæren.

Efter befrielsen i 1945 blev der ved lov

åbnet mulighed for, at befalingsmænd fra modstandsbevægelsen gik ind i det forsvar, der nu skulle bygges op. Hvad er der blevet af dem? Af 282 modstandsfolk, der trådte ind i hæren i befrielsesåret, er der i dag 181 tilbage, oplyser Information for 20/11. De fordeler sig på 96 officerer af linjen, 6 distriktsledere og kaptajner i hjemmeværnet, 29 officerer af specialgruppen, 33 officerer af reserven og 17 overfenriker.

20/11.

Chr. V. Madsen chef for kriminalpolitiet i rigspolitiets fremmedafdeling.

Kriminalkommisær V. Th. Hansens efterfølger som chef for kriminalpolitiet i rigspolitiets fremmedafdeling er nu blevet udpeget. Det blev kriminalassistent Chr. V. Madsen, der specielt vil være kendt fra besættelsestiden, under hvilken han indtog en fremtrædende plads i modstandsbevægelsen.

22/11.

Slut med forherligelsen af nazi-storadmiralerne.

Forsvarsministeriet i Bonn har dekretet, at nazitidens storadmiraler Karl Dönitz og Erich Räder ikke må gøres til selbetteforbilleder under uddannelsen af den nye tyske flådes mandskab og officerer.

Den sædvanlige ordre er provokeret frem af en voldsom diskussion, tyske marineofficerer og socialdemokratiske medlemmer af forbundsdagen for nogen tid siden havde på et møde i Glücksborg. Officererne priste her Dönitz' og Råders dyder som soldater.

23/11.

Spandau-frokost.

Den sovjetiske kommandant i Berlin, generalmajor N. F. Zakharov, deltog i en frokost, der blev givet af de fire guvernører — en fra hver af de fire magter — i krigsforbryderfængslet i Spandau i Vest-Berlin.

I officielle allierede kredse ville man ikke kommentere en meddelelse i det vestberlinske aftenblad Der Abend om, at firemagtsforhandlinger om de tilbageværende nazifanger i Spandau-fængslet er umiddelbart forestående eller allerede begyndt.

De tre fanger er Hitlers rustningsminister Albert Speer, Hitlers ungdomsleder, Baldur von Schirach og hans stedfortræder, Rudolf Hess.

29/11.

Danmarks tak for Sveriges bistand under besættelsen.

Den fungerende statsminister Viggo Kampmann forelagde i går i Folketinget forslaget om at anvende krigsforskrings-

H. Christiansen
Statsaut. skibsmægler

EGERNSUND

Aktieselskabet

VITFOSS

GRAASTEN

GRAASTEN TEGLVÆRK

v/ E. Clausen

GRAASTEN

HOLGERS RENSERI
Slotsgade 11 — Graasten

MAGASIN
ALFRED JOHANSEN A/S
Graasten

JØRGEN IPLAND
Graasten — Telf. 5619

„EGONS BLOMSTER“
Tønder

Tønder
Landmandsbank

Johann Viereck's Byggeforretning
v/ Arendt Viereck

GUDERUP — TELEFON 24

GRAASTEN HUSHOLDNINGSSKOLE
Olga Reppien og Ebba Drewes

CARL C. BIEHL
Bogtrykkeri — Papir en gros
GRAASTEN

GRAASTEN ANDELSSLAGTERI

TH. LAURSENS BOGTRYKKERI
Tønder — Tlf. 2 15 50

PETERSEN & KNUDSEN
Padborg

I/S FRØSLEV SAVVÆRK OG EMBALLAGEFABRIK
Padborg

J. N. Jepsen
Bøger — Papir — Musik
TØNDER

Jens Jensen I/S
Spedition, Padborg

Aktieselskabet
DANEXIM

INTERNATIONALE TRANSPORTER, PADBORG

millionerne til udbygning af Danmarks samarbejde med de øvrige nordiske lande.

Forslaget går ud på at stille krigsforsikringsforbundenes uanvendte overskud på ca. 22,5 mill. kr. til rådighed for de tre eksisterende nordiske fond og for to nyoprettede fond.

1/12.

„Hemmelige dekret“ forhaler erstatning til nazi-ofrene.

De mennesker, der er blevet forfulgt af nazismen, må ikke stilles dårligere end forfølgerne, hvoraf en del i dag atter beklæder embeds-poster, erklærede formanden for forbundsdagens udvalg for erstatning til naziofre, Alfred Frenzel.

Frenzel talte i går på et offentligt møde i Düsseldorf, arrangeret af de demokratiske modstandskæmpers centralorganisation og organisationen af nazi-ofre.

Han meddelte, at der har været udstedt „hemmelige dekret“ imod behandling af ansøgninger om skadeserstatninger, og andre ansøgninger er simpelthen blevet slyttet.

Den vesttyske justitsminister Schäffers udtalelse om, at skadeserstatningerne til nazismens ofre ville koste det tyske folk mellem 25 og 27 milliarder mark og bringe den vesttyske valuta i fare, var ganske vist blevet rettet senere, men den udnyttedes stadig af de kredse, der er modstandere af skadeserstatninger. Den individuelle skadeserstatning bør være afsluttet senest i 1962, sagde Frenzel.

Karl Ibach fra de demokratiske modstandskæmpers centralorganisation sagde, at først senere slægtled ville kunne vurdere de tyske modstandskæmpers indsats. Forvisningen til Sibirien i tsartiden havde været ferie-ophold i sammenligning med Hitlers koncentrationslejre.

Adenauer ønsker besked om antisemitisme.

Forbundskansler Adenauer havde i en skrivelse til centralorganisationen bedt denne om at holde ham underrettet om de mindste tegn, der kunne tyde på en svækkelse af det tyske folks vilje til at yde nazi-ofrene erstatning. Man bør ikke gå let hen over sådanne tegn, erklærede kansleren.

Den hollandske oberst Engel erklærede som talsmand for de udenlandske modstandskæmpere, at erstatning til nazi-ofrene er forudsætningen for et godt klima i Europa.

Ministerpræsidenten minder om „afnazificeringens slutstreg“.

I anledning af den i politiske kredse i Kiel fortsatte debat vedrørende det forsvarede og formålstjenlige i, at den tidligere SS-general og fra polsk side stærkt angrebne nuværende borgmester i Vesterland. Heinz Reinefarth er blevet medlem af landdagen i Kiel, udtalte ministerpræsident v. Hassel i lørdags, at også landets embedsmænd må holde sig for øje, at afnazificeringen i landet er afsluttet, og at denne slutstreg må respekteres.

Det betød dog ikke, fremhævede v. Hassel samtidig, at det var hans hensigt at give lederen af landskontoret for statsborgerlig dannelse, dr. Hessenauer, nogen „mundkurv“. Blot kunne ministerpræsidenten i dette tilfælde ikke „dække“ dr. Hessenauer.

Meningsudvekslingerne omkring Reinefarth tog fornyet fart i sidste uge, efter at dr. Hessenauer offentligt havde udtalt sin misbilligelse af Reinefarths valg.

4/12.

„Bombe-Lund“ bliver generaltøjmester.

Da det engelske luftangreb ved Københavns havn i 1943 satte Sukkerhuset i brand, gik kaptajn Einar Lund, som tilfældigt passerede, ind i flammehavet, og med en lommekniv demonterede han tre bomber, der hvert øjeblik kunne springe og tage såvel ham selv som flere af brandmændene med til vejrs. Manden blev derfor kendt som „Bombe-Lund“.

I går blev Einar Lund udnævnt til generalmajor og chef for forsvarets krigsmaterielforvaltning efter generalmajor E. Tlemroth, der fylder 65 i januar og træder tilbage 1. februar.

Den nye general er artilleriofficer; men efter at have været gennem officersskolens våbentekniske kursus gik han i hærens tekniske korps og blev i 1942 våbeningeniør. Efter at være flygtet til Sverige blev han chef for Brigadens materielsektion, og da han kom hjem, blev han knyttet til officersskolen og forsvarsakademiet. I 1950 kom Einar Lund til krigsmaterielforvaltningen, hvor han har været chef for befolkningsafdelingen.

Einar Lund er meget afholdt af officerskammerater og medarbejdere, ikke mindst fordi han er en frisk og livlig officer.

PIGTRAAD

— 1958 —

Emneregister:

Arsmødet i Frihedskampens veteraner	27	Side	Dagens post, Af	167, 197
Adresseforandring	99		Da Hitler jagede den norske konge	9
Aldrig glemt (Digt)	20		Danmark-skov i Israel	59, 85
„Anne Frank“ 1954 gange	20		Danske soldater i Tyskland	99
Antisemitisk lektor, fængsel og afsked	87		Dansk krav til Tyskland på 11 milliarder	29
BBC's danske udsendelser	15		Dansk-norsk befrielsesglæde	49
Befrielsesaften, stilfærdig	53		Dansk studine og tysk turist ...	129
Branner-skuespil	129		Dansk sydslesviger dr. phil. i Kiel	173
Breve må ikke være anonyme ...	149		Duckwitz fra København til Bonn	29
Brev til en millionær	173		Dødssynd at glemme	27
Brugte frimærker	32		Einer spinnit immer	32
			Falskmøntner . . .	37

<p>A/S S. P. Radio Hobrovej — Aalborg.</p>
<p>BECHS SALATER Box 93 — Aalborg — Tlf. 2 18 00</p>
<p><i>Brørup Sparekasse</i></p>
<p>BERTIL NIELSEN Bygmester Fredericiavej — Vejle</p>
<p>Aktieselskabet C. A. Qvade & Co. Maribo</p>
<p>HOLGER NICOLAISEN A/S Maribo</p>
<p>Aktieselskabet C. A. QVADE & CO. Sakskjøbing afdeling</p>
<p>LAUR. JENSENS BOGTRYKKERI v/ Agner Jensen Saxkjøbing</p>
<p>H. SCHMIDT Stubbekøbing</p>

<p>ANDERSEN & CORDES A/S AALBORG</p>	
<p>BANKEN FOR BRØRUP OG OMEGN</p>	
<p>LOLLAND-FALSTERS ANDELS FODERSTOFFORENING L. M. A. F. NAKSKOV</p>	
<p>Aktieselskabet P. HATTEN & CO. MARIBO</p>	
<p>O. NIELSEN & DEHN A/S STUBBEKØBING</p>	
<p>BRØDRENE CLAUSEN Aktieselskab TOREBY PR. FLINTINGE</p>	
<p>SPAREKASSEN FOR STUBBEKØBING OG OMEGN</p>	
<p>NORDFALSTERS BANK A/S STUBBEKØBING</p>	
<p>ERNST DAHLGAARD HUSUMERSTRASSE 17 FLENSBORG</p>	
<p>„EMCONAN“ Møller & Co.s efft. Flensborg</p>	<p>WEIBEL & CO. KOMM.-GES. Flensborg</p>
<p>Schuh Peetz Flensborg — Holm 9</p>	<p>A. W. ALBERTSEN Malermester Flensborg</p>
	<p>UNION-BANK Aktiengesellschaft FLENSBORG</p>
<p>DROGERIE KARL TRAULSEN v/ L. Külper Sudermarkt 2 — Flensborg</p>	

	Side		Side		Side
5000 tyske grave flyttes	145	Norsk hyldest	195	Nøgne træer, De	103
4. maj. Hvad der blev sagt	81	„Panzer-Meyer“'s gode navn og rygte	159	Svensk hvidbog	13
4. maj. Således oplevede jeg ...	49	Polens frihedshelt fortæller	18	Erstatningskravet	
F-N-portrætter	132	Polens k-z-fanger. Hjælp til	152	— Brud på Haager-konventionen	197
Forvarsel for 9. april	145	Polen vil se	101	— Dansk-norsk fællesfront	25
Frihedskamp. Den enkeltes	125	Polske k-z-patienter hertil	173	— Engelsk flyverhelt om kravet	173
Frihedskampen. En stilskriv- ningskonkurrence	113	Prins Axel admiral	32	— 120 mill. kr. et ringe krav ...	55
Frihedskampen set med en drenge øjne	5	Prinsesse, den danske i Sverige	67	— hviler på moralsk og juridisk begrundelse	91
Gave til den norske kirke	211	Prøjsen og vi andre	201	— i radioen	67
Heim ins Reich	145	Register for 1958	217	— Kongres i Luxemburg	57
Heinkel ramt af et slagtilfælde	29	Retssag om inskription	173	— kravets dag	68
Hver djævel har sin tid	11	Ryvangen. 4.-maj-aftenen	55	— Møde for de besatte landes ambassadører	83
Hvide Rose, Den	73	Røre om inskription på SS-man- dens gravsten	27	— Nyt tysk tilbud	213
Hvidsten kro, besøg i	63	Sovepiller før forhørene	99	— og Norges udenrigsminister ..	61
Hvorfor blev Einar Gerhardsen kaldt hjem?	20	Spillede i Dachaus orkester	17	— Svaret trækker i langdrag ...	147
Hålsingborg. Dansk mindsten flyttes	125	Svensk hvidbog	13	4 mill. til tyske k-z-ofre	29
Illusion og virkelighed i Øst- tyskland	117	Sømandskernes kår bliver nu forbedret	20	Fællesudvalgets stillingtagen til overgrebene	41
International konference i		Tak fra invaliderne	20	International konference	25
Luxemburg	25, 197	Tilpasningsvanskeligheder	125	Invitation til „rekreationshjem“	169
Job til mig?	44	Tjekoslovakiet. Indtryk fra	97	Koordineringsorgan, internatio- nalt	59
Julen, gendarmernes	187	Tre cigaretter pr. hængning ...	63	8 milliarder i erstatning	145
— hilsen fra K.H.s formand ...	179	Tre politiske fanger løsladt i Danmark	125	30 mill. mark fra I. G. Farben ...	18
— hilsen fra hollandsk fange- kammerat	183	Tyske klager over behandlingen på Bornholm	173	Fangeforeninger	
— i Neuegamme	181	Tyske officerer til tjeneste i Kø- benhavn	173	Arhus, gestapofangernes general- forsamling	59
— i Odense arrest	193	Tysker-leverandørerne	29	— klubaften	176
— politifolkene	191	Tysk flag vakte forargelse	125	Buchenwald-klubben, generalfor- samling	53
— hilsen til syge og raske	193	Tysk modstandsgruppe	73	— Box 8	159
— norsk hilsen	185	Tysk modstandsmand i Ryvangen	125	Dachau-klubben	
Jødeforfølgelserne i Danmark ...	137	Venskabsbåndene styrkedes	141	— Kammeratskabsaften ...	163, 176
Jøde på tyske frimærker	125	Zimmermann, Oscar, der intet fejlede	87	— Medlemsnyt	159
Kider, dr. med. Jørgen, hæders- pris	63	Bernadotte		— Udflugt	85
Krakow-kammerat efterlyser		— mindet i Danmark	143	Frihedskampens veteraner. Års- møde	27
danser	85	— mindet i Sverige	132	Gestapofangerne	
Krusaa	63	— Ridder af Det røde Kors	149	— Landsmøde	209
Krusaa. Det skrider fremad	171	— Statue i Krusaa	70, 115	— Oslo-besøget	81
K-z-vagtmand i Bayerns landdag	145	Svensk hvidbog	13	— Randers	44
Københavns nye kommandant ...	61	Boganmeldelser		— Sjællandsafdelingens general- forsamling	44
Løfte om tysk svar	113	Broen over floden Kwai	207	— Møder	20, 152, 163
Manden bag verdensudstillingen i Bryssel	44	Bushido-ridderne	164	Grini-klubben — Dansk-norsk af- ten	159
Massemorder på fri fod	63	Drømmen om Zanzibar	207	50'erne fra Porta	176
Modstandsfilm. Røre om	152	Døden kom på larvefodder	32	København. 9. april på Rådhus- pladsen	61
Montgomery. Befrieren	163, 199	En omtumlet tilværelse	103	Ny klub af modstandsfolk	18
Monumenterne om 50 år	20	Folke Bernadotte og det svenske redningskorps 1945	149	Shellhus-fangerne	63
München. Intet nyt	88	Historien om en ungarsk hund ...	176	Forfatterliste	
Nazigeneralerne behandles bedre end k-z-ofrene	63	I festlige og farlige tider	164	Bostrup, Mogens, redaktør 5, 15, 163,	199
Nazister i topstillinger	173	Macht ohne Moral	11		
Nazisternes krigsførelse	197	Necesse est — navigare	129		
Ni liv, norsk film	44				

	Side		Side		Side
Christensen, Edv.	32	— Kollegiet udvides	55	Kieler, Julius Ernst von Führen.	
Dahl, Kaj V. Konsul	49, 179	— Nordahl-Grieg-værelse	125	Læge	17
Damtoft, Aage E. Præst ...	53, 97			Meyer, Henry. Læge	63
Fosmark, Hans. Redaktør ...	9, 108	Frihedsmuseet		Munck, Carl	147
Fosmark, Johs. 3, 23, 35, 47, 68,		Åbningstider	195	Processer	
71, 111, 113, 135, 155,	167	Frihedskampen set med en		Auschwitz-komiteen må ikke se	
Fosmark, Nic.	211, 215	drengs øjne	5	Clauberg-akterne	18
Hald, Haldor, præst	181	Et glemte løfte	147	Best. Werner skal betale 70.000	
Hansen, H. C. Steen, statsaut.		Gæst nr. 100.000	87	DM	147
revisor	25	Pige på besøg	115	Buchenwald. Bødlen for retten ...	101
Hatting, Jørgen, lektor	73	Tre brød ind	145	— idømt livsvarigt strafarbejde	125
Helms, Jagtvar, læge	20			— Kommandanten for retten ...	173
Holst, Olav. Bankfuldmægtig 41,		Kammeraternes Hjælpefond		Dietrich, Sepp, ind - ud - ind ...	127
129, 164, 207,	209	Kammeraternes Hjælpefond		Farben, I. G. afviser	127
Holt, Paul. Seminarieførstander	11	Bestyrelsen 2, 22, 34, 46, 90,		Gestapofolk ingen pension	147
Jensen, Carlo E. Overlærer	20	134, 154,	166	Hoff frifundet i injuriersag	18
Jensen, Willads. Overbetjent 32,	63	Efterårets bestyrelsesmøde	157	Hæftestraf for læserbrev i „In-	
Jensen, Villy Mørk	193	Forårsmødet	71	formation“	29
Johannsen, Svend. Kredsskole-		Kegnæs, KH's feriehjem	67	Jødepogromerne anerkendtes ...	127
inspektør	93			K-Z læges ret til at praktisere	
Krogh, Christen. Førstelærer ...	32	K-Z-lejrene		igen	147
Lorenzen, F. Skovrider	85	Auschwitz. 17 museer	55	Nazister skal betale	145
Mahler, P. Førstelærer	49	Belsen, obelisk	132	Sachenhausen. Proces	159, 173
Nissen, L. Overvagtimester	187	— skændet	87	— Tre k-z-bøddler tiltalt for mord	125
Pedersen, Børge. Maskinarbejder	193	— Tysk ungdom mindes ofrene	87	SS-bøddel fra Gusen	27
Proehl, Ernst. Bankier	183	Buchenwald. Dansk politi ikke		S-S-læge flygtet af angst for pro-	
Prytz, R. Landsretssagfører	103	repræsenteret	157	ces	127
Rasmussen, Lindis	85	— Hellere en skamstøtte	147	10 S-S-er dømt	145
Roland-Andersson, Sven, fhv. re-		— Klokkeklang	145	Redaktionelt	
servebetjent	191	— Mindeparken indviet	123	Da jødeforfølgelserne skyllede	
Ryefeldt, Mogens. Fuldmægtig		Dachau-lejren. Konkurrence om		ind over Danmark	135
103, 164,	176	monument	171	Erstatningskravet mod Tyskland	91
Rütting, Hans. Bibliotekar ...	117, 201	— pilgrimssted	63	Folkets tillid en styrke	35
Røgeberg, Olav, redaktør	185	K-Z-lejrens eftervirkninger. Kon-		Fortsat blad og kontingent, der	
Salvesen, Sylvia. Professorinde ...	25	gresudtalelse	77	muliggør hjælpearbejdet	71
Forsider		K-Z-lejrene, Hvor lå de?	83	Fredsklokkerne ringer	47
Det nye Krusaa	165	Mauthausen, Monument	87	Lord og Lady Russell gæst hos	
Dyrene i vinterskoven	33	Sachenhausen — Oranienburgs		danske ex-fanger	23
4.-maj-lysene	45	endeligt	93	Modstandsbevægelserne en fjerde	
Frihedsmonumentet i Charles		Mærkedage		stormagt	111
Machet	21	Hoff, Ove, ridder	44	Nyt tysk tilbud afslører under-	
Gilleleje kirke	133	Lefévre, Halfdan, overlæge	27	udvikling af taktfølelse	167
Hvor blev det gamle år af?	1	Nordstrand, Leif, fyldt 50	18	Tyskland tøver stadig	155
Lysene tændtes	69	Prins Axel fyldt 70	110	Ubetænksom tysk centralise-	
Modstandsbevægelsens organisa-		Rasmussen, Karl Max, 50 år ...	13	ringsbestræbelse	3
tioner	89	Starup, Niels, 75 år	32	Stipendier, legater	
Montgomery	153	Øllgård, biskop, 70 år	27	5.-maj-stipendier til studier i Sve-	
Prins Axel	109			rige	27
Julen derhjemme	177	Nekrologer		Legat til ære for modstands-	
Frihedskollegierne		Dedichen, Hermann. Ingeniør ...	101	kampen	29
Aalborg. Christmas Møllers søn		Hald, J. O. Oberstløjtnant	87	Lysebu-stipendier	27
huskes	101	Hansen, Hans. Arkitekt	127	Over 75.000 stipendiemuligheder	17